

*Versie: 6 dd. 5 juni 2020*



# Jaarstukken 2019

## regio Stedendriehoek

Bureau Stedendriehoek

Dagelijks Bestuur van 24 juni 2020

Regioraad 24 juni 2020

**SAMEN NAAR EEN  
SCHONE TOEKOMST**



## **Inhoudsopgave Jaarstukken**

### Jaarverslag

1.	Voorwoord	3
2.	Programmaverantwoording	4
2.1	Bestuur en Organisatie	4
2.2	Terugblik 2019 programma 1: Bestuur en bureau	5
2.3	Programma 2: Agenda Stedendriehoek	10
2.4	Programma 4: Slimme en schone mobiliteit	26
2.5	Programma 5: Uitvoeringsovereenkomsten	28
2.6	Algemene dekkingsmiddelen	29
2.7	Onvoorzien	29
3.	Verplichte paragrafen	30
3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	30
3.2	Financiering	31
3.3	Bedrijfsvoering	33
3.4	Rechtmatigheid	33

### Jaarrekening

4.	Grondslagen waardering en resultaatbepaling balans per 31 december 2019	34
5.	Balans per 31 december 2019 met toelichting	35
6.	Overzicht van baten en lasten 2019 met toelichting	41
6.1	WNT (Wet Normering Topinkomens)	43
7.	Taakveldenoverzicht	46

# JAARVERSLAG

## 1. Voorwoord / inleiding door de voorzitter

### Samenwerking springlevend in Cleantech Regio

De Cleantech Regio heeft de primaire taak een goed regionaal vestigingsklimaat te organiseren. Dat betekent een sociaal, economisch en ecologisch sterke regio. Dit doen we als 8 gemeenten binnen de Cleantech Regio niet alleen, we werken hierin nauw samen met onderwijs en ondernemers in de Strategische Board. Met de opgave om in 2030 een energieneutrale en afvalvrije samenleving te hebben, grijpen we de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie aan om samen te bouwen aan de toekomst. Dat betekent dat industrie overgaat naar duurzame energiebronnen, inwoners duurzaam gaan verwarmen, we gezamenlijk onze energie opwek regelen, we innovaties stimuleren op het gebied van circulariteit, dat we het onderwijs vraag gestuurd inrichten en dat we daarbij onze groene omgeving ontlasten. Maar ook dat we goed bereikbaar blijven als regio en het beste halen uit onze strategische ligging. Kortom: we zorgen ervoor dat het in onze regio goed werken, wonen en studeren is én blijft. En iedereen kan hieraan bijdragen.

Cleantech Regio lobbyt intensief voor overheidsgelden en samenwerkingsverbanden om de ambities uit de Agenda Cleantech Regio betaalbaar en haalbaar te maken. Dat vergt een goede regionale samenwerking tussen onze acht gemeenten en met onderwijs en ondernemers, waarbij we de noodzaak en urgentie voor het verduurzamen van onze prachtige regio met elkaar blijven zien en voelen.

Het belang van onze samenwerking wordt steeds groter. Met het opstellen van de **Regionale Energie Strategie** waarin we elkaar continu moeten opzoeken en vasthouden. Ook hebben we gezamenlijk, als overheid, ondernemers en onderwijs, onze **Regio Deal** ingediend. En met succes! Met de aanvraag laten we zien dat onze samenwerking springlevend en noodzakelijk is. Springlevend omdat we laten zien dat we daadwerkelijk (financieel) willen investeren om de duurzame welvaart vast te houden en uit te bouwen. Noodzakelijk omdat we door de handen ineen te slaan een partner kunnen zijn voor provincies en Rijk om de nodige cofinanciering te krijgen. Samen zijn we gaan staan voor de Regio Deal en dus voor onze regio.

De uitvoering van de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 vraagt om ondersteuning door een flexibele en slagvaardige organisatie. In 2019 zijn daarvoor de nodige stappen gezet. De **organisatieverandering** wordt in de eerste helft van 2020 verder vormgegeven, waarbij de samenwerking van de Triple Helix centraal staat.

Samen staan we voor Cleantech Regio!

Jeroen Joon  
Voorzitter Dagelijks Bestuur



## 2. Programmaverantwoording

In dit hoofdstuk wordt per begrotingsprogramma een toelichting gegeven op de in 2019 uitgevoerde activiteiten en wat er is bereikt alsmede op de hiermee gemoeide kosten en opbrengsten.

### **Programma 1: Bestuur en Bureau.**

#### **2.1 Bestuur en Organisatie.**

##### **2.1.1 De Cleantech Regio**

In de Cleantech Regio werken de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen met ondernemers, onderwijs en onderzoek samen aan een energieneutrale en duurzame economie en samenleving. Economie en ecologie gaan hand in hand. Cleantech staat voor meer met minder. Meer productiviteit, banen, efficiency en minder energieverbruik, grondstoffengebruik en impact op het milieu.

2018 was het jaar waarin de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 is vastgesteld. Deze agenda hebben we samen gemaakt. Vertegenwoordigers vanuit de overheden, het bedrijfsleven en onderwijs en onderzoek hebben gezamenlijk de thema's en ambities bepaald. Met energietransitie, circulaire economie en human capital als tophema's. En ook de nodige inzet op innovatiekracht, de groene ruimte en schone mobiliteit. Zonder deze basis kunnen wij onze ambities niet realiseren. Dat geldt ook voor onze fijne leefomgeving en vestigingsklimaat. We zorgen dat de Cleantech Regio aantrekkelijk is en blijft voor (nieuwe) inwoners, ondernemers en toptalenten.

##### **2.1.2 Regio Stedendriehoek, samenwerking 'light'**

De Wgr-regio Stedendriehoek is de 'overheidspoot' binnen de samenwerking in de Cleantech Regio en kenmerkt zich door de lichte samenwerkingsvorm. Dit betekent dat de samenwerking gebaseerd is op vrijwilligheid. Er zijn geen bevoegdheden overgedragen aan de regio. De besluitvorming is in handen van de colleges van B&W en de gemeenteraden van de acht deelnemende gemeenten. De Wgr-regio Stedendriehoek is vooral een netwerksamenwerking. In dat verband wordt er ook nauw samengewerkt met de Strategische Board. De samenwerking wordt gefaciliteerd door een klein stafbureau.

##### **2.1.3 Samenstelling DB en Regioraad**

De Regioraad (RR) wordt gevormd door twee bestuurders (burgemeesters/wethouders) per deelnemende gemeente. De Regioraad kiest uit zijn midden de leden van het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB wordt gevormd door één bestuurder per gemeente. Het DB let op inhoudelijke focus, heldere procedures, voert regie op de uitvoering van het deel van de Agenda Cleantech Regio dat onder verantwoordelijkheid van de Wgr valt en bereidt de overheidsinput op de agenda van de Strategische Board voor. Het DB wordt hierbij ondersteund door het Strategisch Team bestaande uit strategisch adviseurs van de 8 gemeenten. Daarnaast wordt elk DB-lid voor zijn/haar portefeuille ondersteund door een inhoudelijke professional komende uit de 8 gemeenten.

##### **Het Dagelijks Bestuur werd eind 2019 gevormd door:**

Apeldoorn:	Jeroen Joon (voorzitter), portefeuilles Lobby, Communicatie en Middelen. Daarnaast neemt hij deel - met last en ruggespraak - in de Strategische Board namens de overheidsgeleding.
Brummen:	Eef van Ooijen, portefeuille Energietransitie
Deventer:	Ron König, portefeuille Slimme en Schone mobiliteit
Epe:	Erik Visser, portefeuille (Circulaire) Economie en Werklocaties
Heerde:	Wolbert Meijer, portefeuille Arbeidsmarkt/Human Capital
Lochem:	Bert Groot Wesseldijk, portefeuille Transitie Voedsel, Landbouw en Landschap
Voorst:	Jos Penninx, portefeuille Leefomgeving en Omgevingsbeleid
Zutphen:	Annemieke Vermeulen, vicevoorzitter en portefeuille Agenda Cleantech Regio

De Regioraad werd eind 2019 gevormd door:

Apeldoorn: Jeroen Joon (voorzitter), Detlev Cziesso  
Brummen: Eef van Ooijen, Peter-Paul Steinweg  
Deventer: Ron König, Thomas Walder  
Epe: Erik Visser, Robert Scholten  
Heerde: Wolbert Meijer, Yasemin Cegerek  
Lochem: Bert Groot Wesseldijk, Erik-Jan de Haan  
Voorst: Jos Penninx, Wim Vrijhoef  
Zutphen: Annemieke Vermeulen, Harry Matser

Bij deze bedanken we de tussentijds afgetreden DB leden Frits Rorink (Deventer) en Annelies de Jonge (Zutphen), alsmede Regioraadslid Peter-Paul Steinweg (Brummen) voor hun inzet voor de regio op de verschillende portefeuilles de afgelopen jaren.

### **2.1.3 Overlegvormen P-beraden en tafels**

#### *Portefeuilleberaden*

Afhankelijk van de opgave en behoeften van gemeenten zijn in 2019 de portefeuilleberaden ingericht. Lokale portefeuillehouders werken hierin gezamenlijk aan concrete gedeelde opgaven. De portefeuillehouder uit het DB is voorzitter. De portefeuilleberaden worden voorbereid in een ambtelijke werkgroep. In 2019 kenden we portefeuilleberaden met een meer permanent karakter (mobiliteit, wonen, RPW – regionale programmering werklocaties etc.) en met een tijdelijk karakter (bijvoorbeeld Binnensteden en kernen). Daarnaast is de Stuurgroep Regionale Energie Strategie ingesteld, waarin naast de portefeuillehouders duurzaamheid, ook geregeld de portefeuillehouders ruimtelijke ordening participeren.

#### *Thematische tafels*

Zowel de Strategische Board als de Wgr werken met tafels. Dit zijn overlegvormen rond een maatschappelijk relevant thema waarvan de deelnemers uit overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties komen. De tafels worden ondersteund vanuit de board of de Wgr. In Wgr-verband functioneerde in 2019 de tafel Transitie Voedsel, landbouw en landschap. Na een positieve evaluatie heeft het DB eind 2019 besloten deze tafel voort te zetten en de tafel te blijven faciliteren door een tafelvoorzitter, een projectsecretaris en een bescheiden werkbudget te leveren.

Ook de Strategische Board werkt met tafels. In het kader van een effectieve en vooral ook efficiënte uitvoering van de Agenda Cleantech Regio heeft het DB in 2019 ingestemd met het vormen van tafels/regiegroepen op de tophema's Energietransitie, Circulaire Economie en Human Capital en deze onder verantwoordelijkheid van de Board te laten vallen. Dat betekent dat de portefeuillehouders uit het DB participeren in een Stuurgroep bestaande uit de 30's. In principe worden er geen aparte, structurele p-beraden of werkgroepen meer gevormd op deze thema's maar wordt situationeel gekeken wat er nodig is om de overheidsinput aan deze tafels/regiegroepen goed vorm te geven. Afspraken over de definitieve werkwijze vinden in 2020 plaats.

## **2.2 Terugblik 2019 Programma 1: Bestuur en bureau**

In deze paragraaf wordt een terugblik gegeven op de diverse activiteiten van de Regio Stedendriehoek in 2019 (wat is er gedaan en wat is er bereikt?)

### **2.2.1 Agendasetting**

Portefeuillehouder: Annemieke Vermeulen

In de Cleantech Regio werken we vanuit één agenda: de Agenda Cleantech Regio 2019-2023. Deze agenda is in 2018 vastgesteld door zowel het DB van de regio Stedendriehoek als de Strategische Board en geldt als leidraad voor ons handelen. Een aantal programma's / activiteiten uit de Agenda valt rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van de Wgr. Deze worden (deels of geheel) gefinancierd uit de Wgr-begroting en worden beschreven in dit jaarverslag. Een deel valt onder verantwoordelijkheid van de Board en wordt beschreven in het jaarverslag van de Board. Daarnaast zijn er talloze activiteiten die bijdragen aan de

realisatie van de Agenda Cleantech Regio maar door afzonderlijke gemeenten (en door ondernemers en onderwijs) worden uitgevoerd.

### **2.2.2 Afronding Omgevingsagenda 2.0 met de provincie Gelderland**

Voor het realiseren van de ambities uit de Agenda Cleantech Regio zijn samenwerking en externe gelden nodig. Belangrijke partners voor de Cleantech Regio zijn de provincies Gelderland en Overijssel. Beide provincies hebben de agenda omarmd. In november 2018 heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland een besluit genomen over een laatste toekenning uit de Omgevingsagenda 2.0 van 2,2 miljoen euro voor projecten die bijdragen aan de realisatie van de opgaven in de Agenda Cleantech Regio. Deze komt bij de ruim 9 miljoen euro die Gelderland al eerder toekende. Daarmee is de Omgevingsagenda 2.0 definitief afgerond.

### **2.2.3 Kansen voor Overijssel**

De provincie Overijssel heeft 2,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor thema's en opgaven uit de Agenda Cleantech Regio. Dit kwam voort uit de aanvraag voor de Regiodeal door de regio's Zwolle, Twente en de Cleantech Regio in 2018, waar uiteindelijk alleen de regio Twente de uitnodiging kreeg een deal met het Rijk te sluiten. In 2019 heeft de Cleantech Regio in nauwe samenwerking met de provincie Overijssel een projectenlijst opgesteld op basis van de Agenda Cleantech Regio. Van de 9 projecten zijn de eerste aanvragen inmiddels ingediend.

### **2.2.4 Regiodeal**

In 2019 heeft het Rijk opnieuw de uitnodiging gedaan om een deal te sluiten met regio's op het gebied van duurzame welvaart. Overheid, ondernemers en kennisinstellingen hebben samen met de provincies Gelderland en Overijssel hard gewerkt aan een propositie. Het proces om te komen tot de aanvraag heeft laten zien dat de samenwerking in de regio springlevend is en dat de bereidheid er bij alle partijen is om te investeren (zowel in tijd, kennis als geld) in een krachtige en duurzame regionale leefomgeving en economie. Uiteindelijk is een aanvraag ingediend van totaliteit 109,5 miljoen euro, waarbij 28,8 miljoen euro aan het Rijk wordt gevraagd. In februari 2020 valt het besluit door het Rijk. Alle betrokken partijen hebben de intentie uitgesproken om, wat de uitkomst ook is, volop verder te werken aan de realisatie van de projecten uit de Regiodeal, wat immers een groot deel uitmaakt van onze Agenda Cleantech Regio 2019-2023.

### **2.2.5 Communicatie**

Portefeuillehouder: Jeroen Joon

Communicatie stond in 2019 in het teken van het communicatieve hoofddoel: het profileren van de Cleantech Regio als de regio die ambitieus, vernieuwend en voortvarend op weg is naar duurzame welvaart voor onze inwoners (sustainable prosperity).

Dit betekent dat:

- via social media, nieuwsbrieven en de website structureel gecommuniceerd is over lopende projecten, innovaties, geboekte resultaten;
- er een succesvolle Regio on Tour is georganiseerd, waarin vertegenwoordigers vanuit het DB en de Board een ronde hebben gedaan langs alle 8 gemeenteraden om te vertellen over de ambities van de Cleantech Regio maar meer nog, om een inkijkje te geven in lopende projecten in aanwezigheid van de projecteigenaren en inzicht in de resultaten die geboekt zijn;
- er communicatief ondersteund is bij het betrekken van raadsleden, inwoners en ondernemers bij de ontwikkeling van de concept Regionale Energiestrategie (RES) door middel van bijeenkomsten, een website, een bewonersenquête etc.
- er netwerkbijeenkomsten zijn georganiseerd met en voor stakeholders, zoals het netwerkevent 'de Rode Loper' en het meer inhoudelijke gedreven Cleantech Tomorrow Café waar overheid, ondernemers en kennisinstellingen samen naar oplossingen zoeken voor obstakels (wicked problems) op weg naar een energieneutrale en circulaire regio;
- er volop communicatieve ondersteuning is geboden bij lobbyactiviteiten zoals het proces rondom de Regiodeal en het bezoek aan de European Week of Regions and Cities in Brussel.

Het Communicatie-team had in 2019 te kampen met het vertrek van collega's en met ziekte. Desondanks zijn de geplande activiteiten gewoon doorgegaan en is er meer aandacht gekomen voor onze sociale media-uitingen.

onderwerp	Resultaten 2019
Website	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aantal bezoekers 35.986 (<b>2018:</b> 35.905, <b>2017:</b> 22.490, <b>2016:</b> 19.995),</li> <li>• Aantal sessies 56.004 (<b>2018:</b> 57.701, <b>2017:</b> 27.392, <b>2016:</b> 22.490).</li> </ul>
Nieuwsbrief	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aantal abonnees 1644 (<b>2018:</b> 1081)</li> <li>• Vanaf half oktober zijn er 179 abonnees bijgekomen. Dit is in lijn met de nieuwe strategie. Gezien de reacties op de Nieuwsbrief en de lage bezetting hebben we de twee wekelijkse nieuwsbrief teruggebracht naar een maandelijkse nieuwsbrief, waarin de best gelezen stukken op onze sociale mediakanalen nogmaals onder de aandacht brengen. Iedere werkdag delen we een nieuwsbericht op onze website en sociale mediakanalen.</li> </ul>
Social media	<p>Intensivering gebruik door verschuiving aandacht van communicatiemiddelen en verbinden met de doelgroepen.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Facebook 566 volgers (<b>2018:</b> 506)</li> <li>• Twitter 1.700 volgers (<b>2018:</b> 1.582)</li> <li>• LinkedIn 829 volgers (<b>2018:</b> 457) In het hele jaar 2019 zijn er 372 volgers bijgekomen, waarvan 215 in de tweede helft van het jaar en zelfs 150 in het laatste kwartaal. De nieuwe aanpak laat duidelijke groei zien in het aantal volgers.</li> </ul>
Raadsleden	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Met Regio on Tour bezocht Cleantech Regio alle gemeenteraden met de resultaten van de samenwerking. De reacties waren goed en het initiatief viel in goede aarde.</li> <li>• Als bedankje en als start van betere communicatie richting de raden hebben we het Regio on Tour Magazine uitgegeven, verzonden naar alle griffies, Board, Dagelijks Bestuur en alle medewerkers van Cleantech Regio. In het magazine is ook ruimte genomen om alle tijdens Regio on Tour gestelde vragen te beantwoorden.</li> </ul>
Cleantech Tomorrow	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cleantech Tomorrow werd dit jaar in een nieuw jasje gegoten, geen grootschalige bijeenkomst meer, maar een zevental kleinere bijeenkomsten, waarbij wicked problems onderzocht werden. De resultaten werden in december tijdens het Cleantech Tomorrow Café gepresenteerd aan een select gezelschap van 150 mensen. Reacties waren unaniem positief.</li> </ul>
Regionale Energiestrategie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Om tot een goed RES-bod te komen is samenwerking met alle partijen in onze regio van groot belang. Door krachten, kennis en kunde te bundelen kunnen we zorgvuldig een goed RES-bod vormgeven. In 2019 zijn regionale en lokale ateliers georganiseerd, enquêtes voor inwoners en voor jongeren uitgezet, bijeenkomsten voor Raads/ en Statenleden georganiseerd en zijn de communicatieadviseurs van de gemeenten ondersteund in de lokale communicatie.</li> </ul>

## 2.2.6 Lobby

### Lobby richting provincies en Rijk

Sinds dit jaar heeft de Cleantech Regio extra effort gezet op de nationale lobby; gericht op provincie(s) en de rijksoverheid. Dat heeft geresulteerd in een aantal activiteiten en afspraken en uiteindelijk ook tot een, mede namens en actief gesteund door beide provincies, ingediende Regiodeal. De eerste actie die in dit kader is opgezet was een werkbezoek van de lobby-teams van Gelderland en Overijssel en een aantal directeuren van beide provincies aan onze regio. Onbekend maakt immers onbemind; een van de doelen van de lobby is om onze regio structureel in de kijker te zetten bij externe stakeholders en beslissers. Daarna is in september een dergelijk bezoek (maar dan specifiek aan Eerbeek Loenen 2030) georganiseerd voor collega's van verschillende ministeries (BZK, EZK, LNV, IenW). Met dat werkbezoek is laten zien hoe we als regio concreet werken aan onze duurzaamheidsambities, het leefbaar houden van onze dorpen en steden én aan het sterk houden van onze regionale economie.

### *Regiodeal*

Het werkbezoek aan Eerbeek Loenen was een opmaat richting dé grootste opgave op het gebied van lobby: de Regiodeal. Vanaf eind september heeft de lobby ten dienste gestaan van het ontwikkelen, afstemmen en indienen van de Regiodeal. Met een aftrapmoment bij één van onze circulaire bedrijven in de regio, Leadax, is er met de Commissarissen van de Koning van Gelderland en Overijssel, gedeputeerden en ambtenaren van beide provincies hard gewerkt aan een fantastisch bod richting het Rijk. Een bod dat bottom-up is ontstaan vanuit wensen/projecten van ondernemers, overheden en onderwijs. Een bod dat onze Agenda Cleantech Regio past als een jas. Dat bod is vervolgens meerdere keren ambtelijk 'voorgewassen' met departementen en vlak voor indiening eind 2019 met onze Oost-Nederlandse collega's gepresenteerd aan Kamerleden in Den Haag. De lobby blijft volop gaande tot het moment dat het besluit valt in februari 2020. De manier waarop de lobby rondom de Regiodeal zowel bestuurlijk als ambtelijk is uitgevoerd, smaakt naar meer.

### *Bereikbaarheid*

Eén van speerpunten van de regionale lobby richt zich op de bereikbaarheid van onze regio. Dat gaat over bereikbaarheid via weg, spoor en water. Deze lobby vergt een lange adem en vindt op allerlei niveaus plaats. Vanuit het programma Slimme en Schone Mobiliteit vinden gesprekken plaats met provincies en Rijk waar ook het thema bereikbaarheid geadresseerd wordt. Via het leveren van regionale input op de Nationale en Provinciale Omgevingsvisies en –agenda's wordt invloed uitgeoefend. Corridorontwikkeling is een speerpunt op onze Europese agenda. Daarnaast heeft bereikbaarheid een hoge prioriteit in het P-beraad Mobiliteit en hebben de betrokken gemeenten de handen ineen geslagen om niet aflatend te blijven lobbyen voor een goede bereikbaarheid van onze regio.

### *NOVI*

In 2019 hebben we als Cleantech Regio een zienswijze ingediend op de concept-Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In die zienswijze hebben we het belang van een centraal gelegen regio benadrukt. Een Kabinet moet zich niet alleen focussen op de Randstad en grote steden maar juist op de middengebieden.

### Lobby in Brussel

In 2019 zijn opnieuw verschillende Europese projectaanvragen ingediend. Een aantal is het afgelopen jaar gehonoreerd of van start gegaan, waaronder de circulaire economie projecten Cityloops, SMART WASTE, CCC-HUB en SHAREPAIR. Op het vlak van klimaatadaptatie is het Europese project AERFIT toegekend. Gezamenlijk zorgen deze projecten voor meer dan 2,5 miljoen euro aan Europese subsidies voor de regio.

De Cleantech Regio is actief lid binnen verschillende Europese netwerken. In 2019 heeft de regio zich aangesloten bij de transnationale S3 netwerken op waterstof en geothermie. Dit zijn netwerken waarin de Europese Commissie samenwerkt met verschillende regio's in Europa om gezamenlijke thematische doelstellingen te bereiken. Momenteel werkt de regio met name op waterstof hard samen met andere Europese regio's om concrete Europese projecten te bouwen.



In oktober nam een regionale delegatie van bestuurders, bedrijven en kennisinstellingen uit de Cleantech Regio deel aan het jaarlijks terugkerende evenement Europese Week van Regio's en Steden (EWRC) in Brussel. Het Europese podium werd gevuld met o.a. de volgende regionale initiatieven.:

- In samenwerking met Circulus-Berkel is het project Cirkelwaarde aan o.a. de Europese Commissie gepresenteerd tijdens een workshop over circulaire innovaties met huishoudelijk afval.
- Vier regionale bedrijven en kennisinstellingen hebben hun innovaties op het gebied van energieopslag en infrastructuur gepresenteerd tijdens een groot evenement op de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging, wat geleid heeft tot concrete samenwerkingsafspraken met Europese partijen.
- Een delegatie vanuit het programma Transform heeft gesprekken gevoerd met de Europese Investeringsbank over de samenwerking die is ontstaan op het gebied van energietransitie in de bebouwde omgeving.
- Er is een bijdrage geleverd aan de workshop 'Circulaire Landbouw', samen met de regio's Twente en Achterhoek. Als vervolg daarop vindt er begin 2020 een werkbezoek aan Brussel plaats over het onderwerp 'op weg naar een duurzame kringlooplandbouw in Oost Nederland'.

Het komende jaar werkt de regio verder aan het benutten van de contacten en het samenwerken met Europese partners om de ambities uit de Agenda Cleantech Regio te realiseren.

### 2.2.7 Cleantech Regio Monitor

Om de voortgang in de realisatie van de doelen uit de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 te kunnen monitoren, is het nodig om hieraan gerelateerde gegevens te verzamelen en deze te presenteren. In 2019 is, samen met Saxion en de afdeling Kennis & Verkenning van de gemeente Deventer, gewerkt aan het ontwikkelen van de Cleantech Regio Monitor die de Stedendriehoek Index vervangt. Er is voor gekozen om de focus te leggen op de drie hoofdthema's Energietransitie, Circulaire Economie en Human Capital met een tweetal hoofdindicatoren en een zestal sub-topindicatoren per thema. Eind 2019 worden de laatste indicatoren opgeleverd. Het doel is om in het eerste kwartaal van 2020 live te gaan.

### 2.2.8 Financiële toelichting Programma 1 Bestuur en bureau

#### Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Totaal PR Stedendriehoek	78.605	94.807	46.600
Totaal Bureau Stedendriehoek	755.927	767.316	753.122
Totaal Financiering en Resultaat	-1	0	0
<b>Totaal lasten</b>	<b>834.531</b>	<b>862.123</b>	<b>799.723</b>
	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage gemeenten (PR en bureau)	835.069	862.123	862.123
<b>Totaal baten</b>	<b>835.069</b>	<b>862.123</b>	<b>862.123</b>
<b>Saldo</b>	<b>538</b>	<b>0</b>	<b>62.400</b>

#### Toelichting financiële verschillen:

##### **PR Stedendriehoek**

De totaal gerealiseerde lasten voor Communicatie en Bestuur zijn €48.207 lager dan begroot. Het voordeel op de bestuurgerelateerde kosten bedraagt € 5.383. Bij de kosten voor de accountant is een voordeel van € 11.501.

Het voordeel op Communicatie bedraagt € 31.323. De kosten voor communicatie worden gedeeld met de Strategische Board: de regio en de Board hebben een gezamenlijk

communicatieteam. Uitspringer was de post Driehoeksverhouding, waar € 25.284 minder is uitgegeven dan verwacht. Dit komt door de digitalisering van de nieuwsbrief.

### Bureau Stedendriehoek

De kosten van het bureau bedragen € 14.194 (zie hoofdstuk 6) voordelig.

Het bedrag is als volgt opgebouwd:

• Personele lasten	€ 13.092 Voordeel
• Werkplek	€ 601 Voordeel
• Control	€ 501 Voordeel
<b>Totaal</b>	<b>€ 14.194 Voordeel</b>

Het voordeel op de personele lasten wordt veroorzaakt doordat de nieuwe secretaris door de Gemeente Apeldoorn exclusief BTW wordt gedetacheerd, in tegenstelling tot haar voorganger.

### Financiering en resultaat

Bij Financiering en Resultaat zijn geen noemenswaardige verschillen, het betreft hier vooral afrondingsverschillen.

### Indicatoren 2019

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de indicatoren zoals deze in de begroting 2019 zijn opgenomen.

INDICATOREN 2019		Primitieve begroting 2019	Definitieve begroting 2019	Realisatie 2019
Formatie	fte per 1.000 inwoners	0,0052	0,0052	0,0067
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	0,0052	0,0052	0,0067
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 1,86	€ 1,89	€ 1,79
Budget Agenda	Kosten per inwoner	€ 0,76	€ 0,73	€ 0,67
Kosten bestuur	Kosten per inwoner	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,04
Inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur	11,71%	11,71%	10,91%
Overhead	% van totale kosten	68,79%	70,12%	71,70%

## 2.3 Programma 2: Agenda Stedendriehoek

Omdat de begroting 2019 nog is vormgegeven vanuit het kader van De Agenda Stedendriehoek wordt in dit jaarverslag deze indeling op hoofdlijnen gehandhaafd. Gaandeweg 2019 zijn we wel steeds meer prioriteit en focus gaan leggen bij de opgaven die ook opgenomen staan in de Agenda Cleantech Regio.

De begroting 2019 bestaan uit vier inhoudelijke thema's:

- Leefomgeving
- Bereikbaarheid
- Sociaal Kapitaal
- Innovatie

Het thema Leefomgeving is verdeeld over meerdere portefeuilles:

- Leefomgeving en omgevingsbeleid (algemeen)
- Regionale Woonagenda
- RPW: Regionaal Programma Werklocaties
- Energietransitie, met in het bijzonder de RES
- Transitie Voedsel, Landbouw en Landschap
- Vliegwielen toekomstbestendige Binnensteden en levendige dorpskernen (onderdeel Omgevingsagenda 2.0)

De bereikte resultaten op alle portefeuilles komen hier achtereenvolgens aan de orde.

### 2.3.1 Leefomgeving

Met onze historische binnensteden en dorpen en het groene buitengebied is onze regio in feite een Landschapsstad. We zetten ons in om de kwaliteit van onze leefomgeving hoog te houden en waar mogelijk te verbeteren. Dat is ook van belang voor het vestigingsklimaat in ons gebied, zowel op het gebied van wonen als wat de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen betreft. Duurzame opwek van energie passen we in ons mooie landschap in. Dit vraagt om een goede verankering van onze regionale ambities in lokaal beleid.

#### a) Leefomgeving en omgevingsbeleid (algemeen)

Portefeuillehouder: Jos Penninx

Onderwerp	Resultaten 2019
Introductie Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none"><li>Ingezet op (toekomstige) ketensamenwerking per 2021 door delen van kennis en ervaringen tussen de gemeenten, waterschap(pen), omgevingsdienst, gezondheidsdienst, provincie(s). Begeleiding Platform jouw Omgevingswet door bureau DIEP. Uitwisselingen van inzichten is gebaseerd op vraag naar en aanbod van deelnemende partijen. Een intensivering van kennisontwikkeling in 2020 is eind 2019 voorbereid.</li></ul>
Pilot Omgevingsagenda Oost NL	<ul style="list-style-type: none"><li>Dit initiatief van provincie Gelderland, Overijssel en BZK komt voort uit de totstandkoming van de NOVI. Doel is een gezamenlijk kader voor investeringen in Oost te ontwikkelen. Deze omgevingsagenda omvat een negental opgaven, waaronder de transitie van het landelijk gebied. Deze opgave is in 2019 nader onderzocht om tot afspraken te komen tussen Rijk, regio's en provincies. Onze regio was daar ook bij betrokken. In 2020 volgt een verdiepingsslag op de gebiedsopgave Cleantech Regio door middel van een zogenoemde versnellingsweek. De voorbereiding daarvan is eind 2019 gestart.</li></ul>
Inventarisatie van wensen t.a.v. regionale samenwerking op ruimtelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"><li>Om de thema's leefomgeving en omgevingsbeleid die in 2018 zijn gekozen nader te kunnen duiden en vertalen naar regionale activiteiten, is een inventarisatie uitgevoerd onder ruimtelijke experts en strategen van elke gemeente. De resultaten daarvan zijn verwerkt in het regionale werkprogramma voor 2020.</li></ul>
Reactie op NOVI	<ul style="list-style-type: none"><li>In 2019 hebben we als Cleantech Regio een zienswijze ingediend op de concept-Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In die zienswijze hebben we het belang van een centraal gelegen regio benadrukt. Een Kabinet moet zich niet alleen focussen op de Randstad en grote steden maar juist op de middengebieden.</li></ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
Kennisontwikkeling m.b.t. klimaatadaptatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>In de eerste helft van 2019 is het resultaat van een onderzoek door AT Osborne naar de behoefte aan samenwerking op het gebied van klimaatadaptatie opgeleverd. Uitkomst daarvan was dat er vooral behoefte is aan kennis op dit thema en dat de regionale samenwerking daarin kan voorzien. In 2019 is al een kennissessie is georganiseerd en die lijn zetten we door in 2020.</li> </ul>
Herziening omgevingsvisies provincies	<ul style="list-style-type: none"> <li>De regio heeft een gezamenlijk reactie gegeven op de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en ook ingesproken in de vergadering van PS.</li> <li>De provincie wil met de regio in gesprek hoe hier verder in samen te werken. Ook met het oog op de aanpassing van de verordening.</li> </ul>

#### a) Regionale Woonagenda

Portefeuillehouder: Jos Penninx

Onderwerp	Resultaten 2019
Regionale Woonagenda	<ul style="list-style-type: none"> <li>Eind 2018 hebben de gemeenten van de Cleantech Regio een regionale woonagenda vastgesteld. Deze woonagenda is begin 2019 bekrachtigd door de gemeenteraden en is het gezamenlijke kader voor woonontwikkelingen en regionale prioriteiten. In de woonagenda zijn specifieke opgaven per gemeente opgenomen. Het leidende principe voor het wonen in de Cleantech Regio is "De juiste woning voor de juiste doelgroep op de juiste plek in de regio". De centrale thema's in de regionale woonagenda zijn: <ul style="list-style-type: none"> <li>Sterke steden, dynamische kernen en een vitaal platteland</li> <li>Verduurzamen en klimaatbestendig maken van de bestaande woningvoorraad</li> <li>Wonen en zorg</li> </ul> </li> <li>De provincie Gelderland wil toe naar een dynamischer vorm van programmeren van woningbouw. Dit past ook bij de zeer goed lopende woningmarkt, waarbij er zo langzamerhand in 2019 schaarste aan beschikbare en betaalbare woningen aan het ontstaan is. De Cleantech Regio heeft daarbij als voordeel dat er zowel stedelijk als landelijk wonen te vinden is in diverse prijsklassen. Wel is er een opwaartse prijsdruk aan het ontstaan. Met de provincie Gelderland is in 2019 het gesprek gestart om te versnellen en waar mogelijk flexibeler vormen van wonen te realiseren om blijvend in behoefte te kunnen voorzien in alle prijscategorieën.</li> </ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
	<ul style="list-style-type: none"> <li>De Cleantech Regio zet maximaal in op energieneutraal en circulair bouwen; het cleantech van de regio geven we concrete inhoud en betekenis. Kwesties zoals stikstof en co2 stimuleren innovatie in de bouw. In het kader van kennisontwikkeling en marketing zijn diverse regionale woonbijeenkomsten in de regio georganiseerd. Zo is er een congres over circulair bouwen geweest, waarbij diverse voorbeelden uit de Cleantech Regio zijn gepresenteerd en bezocht. Ook is er een conferentie over energietransitie en de aanpak ervan geweest, waarbij met bewonersorganisaties, energie coöperaties, commerciële en maatschappelijke initiatieven overlegd is over de goede aanpak en de juiste matches.</li> </ul>

#### b) RPW: Regionaal Programma Werklocaties

Portefeuillehouder: Erik Visser

Onderwerp	Resultaten 2019
Actualisatie Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2019 – 2030	<p>Vastgesteld door GS provincie Gelderland 12 november 2019.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Nog geen twee jaar geleden is het RPW 2016-2025 vastgesteld. In dát programma werd de forecasting sterk bepaald door de recessieperiode die daaraan vooraf ging. Op basis van de marktontwikkelingen en een vernieuwde methodiek is de ruimtebehoefte voor bedrijventerreinen in de Cleantech Regio opnieuw bepaald. De prognose baseert zich op het resultaat van: de ontwikkeling van de werkgelegenheid, het aandeel van de banen dat op een bedrijventerrein landt en het ruimtegebruik per werknemer</li> <li>Voor de uitbreidingsvraag is het – gezien de hoge uitgiftecijfers in de afgelopen jaren en de huidige vele opties – gerechtvaardigd uit te gaan van het hoogste prognosescenario (WLOhoog). Het programma gaat daarmee naar 160 ha. tot 2030. Met dit programma kan de regio zich met haar regionale bedrijventerreinen in Apeldoorn en Deventer blijven presenteren aan A1 en A50 als krachtige regio; maar ook is geborgd dat alle andere plaatsen en kernen ruimte krijgen voor lokale groeiers.</li> <li>In 2021 willen we vaststellen of we al dan niet de goede richting hebben ingeslagen en ruimte maken voor eventueel aanvullende beslissingen.</li> <li>Met de provincie Gelderland is afgesproken om in 2020 een plan van aanpak 'Bedrijventerreinen Cleantech Regio: klaar voor de toekomst!' op te leveren waarin zowel de afspraken uit de actualisatie van het RPW zijn opgenomen als de verduurzaming van ons huidige bedrijventerreinen areaal.</li> </ul>

### c) Energietransitie, Regionale Energiestrategie

Portefeuillehouder: Eef van Ooijen

Onderwerp	Resultaten 2019
Energietransitie	<ul style="list-style-type: none"><li>• Het jaar 2019 stond in het teken van het gezamenlijk opstellen van de startnotitie en de concept-RES</li><li>• De werkgroep heeft zich in het najaar van 2019 uitgesproken over het belang van de gezamenlijke uitwisseling van informatie en dit tot doel gesteld voor de voortgang van de werkgroep. Hier wordt actief de koppeling gelegd met de nog te ontwikkelen tafel/regiegroep Energietransitie die onder verantwoordelijkheid van de Board valt.</li><li>• Een concreet resultaat voor 2019 is de goedbezochte bijeenkomst over een verdergaande regionale samenwerking van de lokale energie coöperaties. Dit is geïnitieerd van uit het verzoek van het P-Beraad Energietransitie na een presentatie over een dergelijk aanpak door de Achterhoekse Groene EnergieMaatschappij (AGEM). Dit wordt in 2020 verder uitgewerkt.</li></ul>
Regionale Energie Strategie (RES)	<ul style="list-style-type: none"><li>• De Regionale Energiestrategie is een nationale opgave die leidt tot een strategie voor het grootschalig opwekken van duurzame energie in onze regio en tot de opstelling van een regionale structuur warmte. In 2019 is de Startnotitie RES Cleantech Regio vastgesteld door de betrokken volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincie Gelderland en Waterschappen. In deze startnotitie staat de ambitie en de aanpak van de RES CTR beschreven.</li><li>• In 2019 is de Stuurgroep RES in het leven geroepen. In de Stuurgroep vindt de bestuurlijke afstemming en de doorleiding van stukken naar de betrokken colleges en de relatie met de gebiedsopgaven plaats. De Stuurgroep RES bestaat uit de lokale portefeuillehouders duurzaamheid en ruimtelijke ordening, de Gedeputeerde van de Provincie Gelderland, de heemraden van de betrokken Waterschappen en vertegenwoordigingen vanuit de Strategische Board en netbeheerder Alliander.</li><li>• In de Coördinatiegroep, de werkgroep van lokale beleidsadviseurs RES, wordt intensief afgestemd over planning, proces en inhoud van de RES. In deze werkgroep komt de lokale inbreng m.b.t. beleid en visies en gebiedsopgaven samen en wordt deze verwerkt tot een regionale Concept RES.</li><li>• De Concept RES moet in juni 2020 ingediend zijn bij het Rijk. Gekoerst wordt op de vaststelling van de RES 1.0 per maart 2021 door Provinciale Staten, de betrokken gemeenteraden en het AB van de Waterschappen.</li></ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De RES wordt benaderd vanuit de participatieve bestuursstijl. Vanaf juni 2019 heeft een aantal regionale en lokale ontwerpateliers plaatsgevonden. In deze ateliers is samen met maatschappelijke stakeholders, zoals bijvoorbeeld energiecoöperaties, natuur-en milieuorganisaties en wijkraden, aan de hand van denklijnen en bouwstenen input verzameld om de mogelijkheden en belemmeringen van gebieden voor grootschalige zonne- en windenergie in onze regio in beeld te brengen. In aanvulling op de fysieke ateliers en op het lokaal betrekken van inwoners is er in 2019 een regionale inwonersenquête uitgezet voor een eerste opiniepeiling in de samenleving.</li> <li>• Volksvertegenwoordigers van gemeenteraden, Provinciale Staten en de Waterschappen zijn in twee regionale bijeenkomsten, in april en oktober, geïnformeerd en bevraagd over de RES. Tijdens deze bijeenkomsten hebben we het gehad over de opgave vanuit het Klimaatakkoord, de mogelijkheden voor financiële participatie en het betrekken van inwonersgroepen bij totstandkoming van de RES.</li> <li>• Naast deze thema's hebben we vooruitgeblikt op de rol van de volksvertegenwoordiging in het RES-proces en de wijze van betrekken en informeren.</li> </ul> <p>Vooruitblik op 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Het betrekken van een grote verscheidenheid aan maatschappelijke stakeholders is voor het RES proces zeer belangrijk. In 2019 is met deze partners intensief gewerkt aan de ontwerpfase van de Concept RES. Dit proces gaat ook in de eerste maanden van 2020 nog door, waarna de input wordt geduid en verwerkt in de Concept RES en de RES 1.0.</li> <li>• Om te zorgen voor een transparant en open (participatie)proces implementeren we begin 2020 een online storymap. Deze storymap is voor ieder benaderbaar die geïnteresseerd en/of betrokken is in het proces. Door middel van een tijdlijn, teksten en beschikbare documenten maken we het onderzoek richting de RES inzichtelijk.</li> </ul> <p>Financiële middelen</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vanuit het Nationaal Programma RES (NP RES) is een budget beschikbaar gesteld voor 2019, 2020 en 2021 voor het opstellen van de (Concept) RES 1.0. Ook de Provincie Gelderland draagt, naast inhoudelijke deelname, financieel bij. De bijdrage vanuit de Cleantech Regio kan hierdoor tot een minimum beperkt blijven.</li> </ul>

#### d) Transitie Voedsel, Landbouw en Landschap

Portefeuillehouder: Bert Groot Wesseldijk

Onderwerp	Resultaten 2019
Transitietafel Voedsel, Landbouw en Landschap	<p>De transitietafel is een stevig netwerk van ca. 20 deelnemers uit onderwijs, overheid en ondernemers. Vanuit de tafel, eventueel uitgewerkt in bijzettafels, zijn de volgende resultaten bereikt in 2019:</p> <p>Er zijn 4 tafelbijeenkomsten georganiseerd:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>I. 'overview' lopende projecten, input en rol regiovisie voedsel, landbouw en landschap (14 februari)</li><li>II. bodem en biodiversiteit, korte ketens, bewust boeren, excursie voedselbos Brummen (25 april)</li><li>III. consument en voedsel, voorbereiding Wicked problem: consument (19 september)</li><li>IV. innovatie / verrijkende landbouw en slimme landbouw (21 november)</li></ol> <p>De volgende resultaten zijn behaald:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Er is een regionale visie transitie voedsel, landbouw opgesteld waar het DB mee heeft ingestemd en die naar de gemeenteraden wordt verzonden.</li><li>• Er is een regionale subsidieaanvraag POP3 korte ketens gedaan, deze is gehonoreerd en wordt uitgevoerd.</li><li>• Er is ook een regionale subsidieaanvraag POP3 op het gebied van een natuurinclusieve landbouw gedaan, die is gehonoreerd en wordt in 2020 e.v. uitgevoerd.</li><li>• Er is een bijdrage geleverd aan de op te stellen Gebiedsagenda Oost-Nederland voor de transitie Landelijke gebied, als onderdeel van de Nationale Omgevingsvisie.</li><li>• Er is een bijdrage geleverd aan de projecten in de regiodeal met het Rijk.</li><li>• Er is een bijdrage geleverd aan de workshop 'Circulaire Landbouw' tijdens de EWRC in Brussel, samen met de regio's Twente en Achterhoek.</li><li>• Er is meegewerkt aan het Cleantech Tomorrow Café, gericht op produceren in de Korte Keten.</li></ul>

#### e) Vliegwiel toekomstbestendige binnensteden en levendige dorpskernen

Portefeuillehouder: Jos Penninx

Onderwerp	Resultaten 2019
Vliegwiel toekomstbestendige binnensteden en levendige dorpskernen (onderdeel Omgevingsagenda 2.0)	<ul style="list-style-type: none"><li>• De projecten gericht op versterking van het vestigingsklimaat voor de drie grote binnensteden zijn nagenoeg afgerond (een enkele loopt nog door tot begin 2020). De realisatie hiervan is voor een belangrijk deel uitgevoerd door de diverse binnenstadmanagers.</li></ul>



Onderwerp	Resultaten 2019
	<ul style="list-style-type: none"> <li>De projecten voor de vitale kernen richtten zich op de versterking van de kernen. Een aantal kernen heeft ingezet op projecten gericht op het versterken en ondersteunen van lokaal ondernemerschap en/of verblijfsklimaat. Projecten variëren van onder andere inspiratiebijeenkomsten om het samenwerkingspotentieel te vergroten, positioneringsonderzoek, uitrol offline zichtbaarheid en dorpskern als place to be. Er is veel ambitie getoond om een nieuwe impuls te geven aan lokale samenwerking van en met ondernemers. De meeste projecten worden in Q1 afgerond.</li> <li>Om de kennisuitwisseling te bevorderen (en intervisie te stimuleren) worden de resultaten van alle projecten, zowel van de steden als van de kernen, die in het kader van dit Vliegwielt zijn uitgevoerd, in een kort filmpje gebundeld. Deze wordt het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd.</li> </ul>

### 2.3.2 Bereikbaarheid naar Slimme en Schone Mobiliteit

Portefeuillehouder: Ron König

In 2019 is verder gewerkt aan het meerjarige programma Slimme en Schone Mobiliteit. In dit programma werken overheden en bedrijven samen aan oplossingen die leiden tot betere bereikbaarheid, slimme mobiliteitsoplossingen, minder CO2 uitstoot en een betere leefomgeving. Het regionale programma heeft als uitgangspunt zo direct mogelijk aan te sluiten op de opgaven van gemeenten, provincies, rijk en bedrijven die werken aan schone mobiliteit. Het verduurzamen van mobiliteit was al onderdeel van het regionale programma. Hiervoor zijn bijvoorbeeld ook al rijksmiddelen verkregen (vanuit het Klimaatakkoord, tranche 2018).

Door samen te werken kan méér gedaan worden en kunnen opgaven beter worden gebundeld aan provinciale en rijksopgaven. Hierdoor zijn meer middelen beschikbaar voor onze regionale acties.

Het programma Slimme en Schone Mobiliteit richt zich op:

- Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Cleantech Regio (meer banen en meer mensen in bereik, verkorten reistijd met omliggende economische regio's);
- Het verduurzamen van mobiliteit (minder energieverbruik (CO2) en uitstoot van schadelijke stoffen);
- Een efficiënte overgang naar slimme mobiliteit (nieuw aanbod, innovatie in mobiliteit en mobiliteitsdiensten);
- Vanuit mobiliteit kansen benutten voor een veilige, vitale en gezonde leefomgeving.

De regio geeft hiermee een 'plus' op wat gemeenten doen aan slimme en schone mobiliteit en ondersteunt bedrijven actief om hun mobiliteit slimmer en schoner te maken.

In 2019 is verder gewerkt op basis van het maatregelenprogramma 2018/2019. Aan dit programma hebben het ministerie van I&W en de provincies Gelderland en Overijssel financieel bijgedragen.

- Start campagne A50.
- De Cleantech Regio is betrokken geweest in de landsdelige aanpak voor de afspraken die in het BO-MIRT van november 2019 zijn gemaakt voor slimme, duurzame en veilige mobiliteit.
- Ambtelijk betrokken bij MIRT verkenning A1/A30 (Barneveld). Mede in het licht van de lobby voor de verbreding van de A1 (Barneveld-Apeldoorn).

Onderwerp	Resultaten 2019
Samenwerking werkgevers	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Diverse werkgevers hebben in 2019 meegedaan met een actie uit het programma Slimme en Schone Mobiliteit. Dit zijn bijvoorbeeld: Carinova, Gelre Ziekenhuis, Deventer Ziekenhuis, Kadaster, ZOA, Oost-NL, Waterschap Vallei &amp; Veluwe, Remeha, Leder1, VDR, Politie NO Nederland, Jumbo, Zoef fietskoeriers, Duvel en anderen.</li> <li>• Bedrijven kunnen kosteloos een scan laten maken van de reisbewegingen en kansen om autogebruik te verminderen. Dit is vaak de basis voor verdere acties door het bedrijf. In 2019 hebben acht bedrijven een scan uitgevoerd.</li> <li>• Probeeracties high speed bikes. 100 werknemers hebben een high speed bike uitgeprobeerd in plaats van het reizen met de auto. Ervaringen zijn dat 20% van deze groep overstapt naar de fiets als primaire vervoermiddel. Daarnaast zijn op maat probeeracties voor E-bike en high speed bike bij bedrijven ondersteund.</li> <li>• Diverse MKB bedrijven hebben gebruik gemaakt van de kraskaart MKB en zijn daarmee ondersteund in het nemen van gemakkelijke maatregelen om schone mobiliteit te stimuleren.</li> <li>• Bij zes organisaties zijn workshops met het personeel gehouden om bottom-up tot vernieuwing van het mobiliteitsbeleid te komen. Het mobiliteitsbeleid van een organisatie kan een grote rol spelen in het terugbrengen van de CO2 uitstoot vanwege mobiliteit.</li> <li>• Er zijn vier bandenspanningsacties gehouden bij bedrijven. In zo'n actie wordt de bandenspanning gemeten en gecorrigeerd. Behalve het realiseren van CO2 reductie is ook het bewust maken van automobilisten voor de bandenspanning een doel.</li> <li>• Acht bedrijven zijn overgestapt op schoon logistiek vervoer door een E-bestelbus te proberen en aan te schaffen of vervoer per elektrische bakfiets of fietskoerier te laten plaatsvinden.</li> <li>• De samenwerking met koploper bedrijven is in 2019 geïntensiveerd. Met de verklaring Schone Mobiliteit geven bedrijven aan op korte termijn maatregelen te nemen. De koploperbedrijven worden per onderwerp bij elkaar gebracht om samen ervaring uit te wisselen en samenwerking op te zoeken. Zo bestaat bijvoorbeeld een waterstofcoalitie en een groep van bedrijven die het gezamenlijk gebruiken van deelauto's verkend.</li> <li>• Inbreng geleverd bij doelgroepen en stakeholders, zoals Pitch Salland United, Pitch Greendeal Zorg Apeldoorn, bedrijfscontactfunctionarissen van gemeenten, GEA aanpak Mobiliteit, Parkmanagement Deventer, EV-festival Apeldoorn, landelijke aftrap EV pilot Politie, promotie Olympia's Tour.</li> <li>• 2 Werkgeversbijeenkomsten (23 mei Fiets naar je werk-dag met 19 aanmeldingen en 15 oktober Duurzaam Bereikbaar Apeldoorn met 16 werkgevers uit Apeldoorn).</li> <li>• Op de bedrijventerreinen Zutphen, Heerde, Epe/Vaassen, Apeldoorn Zuid: zo'n 30 nieuwe werkgevers bezocht en de inspiratiebox "#hoeccleanreisij" overhandigd.</li> <li>• Bezoek website: 9810 paginaweergaven (waarvan 3699 unieke) op <a href="http://www.slimschoonreizen.nl">www.slimschoonreizen.nl</a>.</li> <li>• 7 periodieke nieuwsbrieven aan ruim 1300 werkgevers, bestuurders en andere geïnteresseerden.</li> </ul>
Vlot en veilig fietsen	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In 2019 is verder gewerkt aan het VO (voorlopig ontwerp) voor de fietsroute Deventer – Zutphen. De planning is het VO rond de zomer 2020 op te leveren en een investeringsbeslissing te nemen voor de realisatie.</li> </ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
	<ul style="list-style-type: none"> <li>In 2019 is verder gewerkt aan het VO (voorlopig ontwerp) voor de fietsroute Apeldoorn – Epe. De planning is het VO rond de zomer 2020 op te leveren en een investeringsbeslissing te nemen voor de realisatie.</li> </ul>
Logistiek (zero emissie binnensteden)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Vanuit de regio helpt een logistiek makelaar bedrijven bij het anders organiseren van logistiek. Dit kan zijn het overstappen op een elektrische vrachtfiets of e-bestelauto, maar dit kunnen ook andere oplossingen zijn.</li> <li>Voor doelgroepen (zoals zorglogistiek of bestelauto's) zijn bijeenkomsten gehouden met als doel het op gang brengen van initiatieven. Hierbij wordt samengewerkt met de regio's Twente en Zwolle.</li> <li>Een project dat hieruit is voortgekomen is de zorghub van Carinova (buurenzo). In dit project wordt logistiek en zorg op een innovatieve manier georganiseerd. De Cleantech Regio heeft Carinova geholpen met het uit de startblokken krijgen van dit project. Het project wordt ondersteund door de Topsector Logistiek. Ook de provincie Overijssel is actief in het project betrokken geraakt.</li> <li>De regio ondersteunt gemeenten en bedrijven bij de invoering van de zero emissie stadslogistiek. De gemeenten Apeldoorn, Deventer en Zutphen hebben de Green Deal ZES ondertekend die streeft naar een zero emissie stadslogistiek in 2025. Het Rijk hecht hier waarde aan: in de BO MIRT afspraken 2019 komen de zero emissie ambities (7 steden in Oost Nederland). Cleantech Regio heeft de afgelopen periode capaciteit gefinancierd (samenwerking bedrijven, logistieke oplossingen, communicatie en helpen bij financiering).</li> </ul>
Intelligente Transportsystemen (ITS)	<ul style="list-style-type: none"> <li>De regio neemt deel in het landelijk partnership Talking Traffic. Hierbij loopt de regio voorop bij het implementeren van oplossingen door het toepassen van data (op basis van data informatie van de weggebruiker) voor een betere doorstroming, minder omrijverkeer, minder uitstoot en minder overlast.</li> <li>Inmiddels zijn er intelligente verkeersregelingsinstallaties (VRI's) in Deventer, Apeldoorn en Zutphen geplaatst die kunnen communiceren met hulpdiensten, personenauto's, vrachtvervoer, bijzonder vervoer en fietsers. Gedurende de looptijd van Talking Traffic (2023) zullen toepassingen breder uitgerold worden.</li> <li>De Cleantech Regio loopt voorop in de implementatie van deze systemen. Ook in 2019 zijn bezoekers ontvangen, mede namens het ministerie van I&amp;W, en meegenomen op een demonstratierit in Deventer.</li> <li>In Deventer is een pilot gehouden om hulpdiensten, OV bedrijven en een logistiek vervoerder (VOS Logistics) deel te laten nemen in Talking Traffic. Deze pilot heeft landelijke bekendheid en kent een vervolg. Doel is veilige en snelle verplaatsingen door hulpdiensten en minder uitstoot door zwaar vervoer.</li> </ul>
Slimme mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> <li>Verkenning Mobiliteitsknopen. In 2018 is samen met de provincie Gelderland een eerste verkenning naar mobiliteitsknopen gedaan in Twello en Apeldoorn-Noord. Op dit moment wordt samen met de provincie Gelderland (Omgevingsagenda) een regionale kaart met mobiliteitsknopen opgesteld en een selectie gemaakt van de 5 – 10 meest kansrijke mobiliteitsknopen. Op de mobiliteitsknopen in wijk en dorp wordt een combinatie van vervoer aangeboden die ketenreizen vergemakkelijken en leiden tot schoner vervoer. De</li> </ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
	<p>mobilitateitsknopen hebben een relatie met de C-lijnen (bus). De mobilitateitsknopen kunnen alternatief vervoer bieden in geval een C-lijn verdwijnt.</p>
E-Mobility	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ondersteunen van initiatieven voor schone brandstoffen, waaronder ondersteuning van initiatiefnemers voor waterstoftankstations en bijeenkomst voor potentiële gebruikers van het eerste LNG tankstation in regio.</li> </ul>
Capaciteitsvergroting A1	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sinds het vaststellen van de Bestuursovereenkomst capaciteitsvergroting A1 in 2013 neemt de Cleantech Regio deel in de Bestuurlijke Begeleidingsgroep van dit project, samen met Rijkswaterstaat, Gelderland en Overijssel. De capaciteitsvergroting van de A1 tussen Apeldoorn en Azelo wordt in twee fases uitgevoerd: tussen 2018 – 2020 en 2021 – 2025. In regioverband wordt de inbreng van gemeenten afgestemd en gecoördineerd over onder meer wegontwerp, op- en afritten, verzorgingsplaatsen en hinder tijdens werkzaamheden. Dit om voor de gemeenten en als regio gezamenlijk een zo goed mogelijk resultaat te krijgen met een zo goed mogelijke doorstroming, ook tijdens de werkzaamheden. Uit de inpassingsvisie volgen ook opgaven en ambities.</li> <li>De Minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 12 juni 2018 het Tracébesluit (TB) A1 Apeldoorn – Azelo en het Saneringsbesluit (SB) Lochem – Azelo vastgesteld. Op 2 oktober 2019 zijn het TB en SB onherroepelijk geworden. Voor de speerpunten duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit is een aantal zaken aan de scope uit de bestuursovereenkomst toegevoegd en direct in het contract voor fase 1 opgenomen. Voor fase 2 is ook een aantal ‘werk-met-werk afspraken’ overeengekomen, die Rijkswaterstaat eveneens in het contract zal opnemen. Uitbreiding van de scope is alleen mogelijk met extra financiële inzet van de partners.</li> <li>De uitvoering van de werkzaamheden van fase 1 door Heijmans Infra B.V. is gestart en vordert gestaag. Voor duurzaamheid heeft deze opdrachtnemer de aanleg van zonnepanelen in de zuidelijke oksel van aansluiting 23 Deventer als kans aangeboden. Deze kans past binnen de scope en het budget voor fase 1 en wordt afgestemd op de gebiedsfuncties waterberging, groen en onderhoud.</li> <li>De belangenvereniging Bathmen (BVB) heeft het bewonersinitiatief genomen om extra (bovenwettelijke) geluidsmaatregelen langs de A1 te realiseren. In juli 2018 hebben RWS, gemeente Deventer, provincie Overijssel en BVB daarvoor een intentieovereenkomst getekend. Het initiatief heeft geleid tot bovenwettelijke geluidsmaatregelen: een combinatie van schermen en grondwallen, drie meter hoog, over een lengte van ca 2300 meter. Het geheel van maatregelen leidt tot een geluidsreductie van 9 decibel in de kern van Bathmen. Voor de realisatie is tussen de vier partijen in 2019 een bestuursovereenkomst gesloten. Gestreefd wordt de maatregelen in combinatie met de verbreding te realiseren.</li> </ul> <p><i>Vooruitblik 2020 en verder</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>De openstelling van fase 1 (‘schop uit de grond’) is gepland medio tweede helft 2020.</li> <li>De gebiedsplannen en gebiedsopgaven die buiten de scope van het TB A1 liggen, worden verder uitgewerkt en afspraken worden gemaakt over de rolverdeling en financiering.</li> </ul>

Onderwerp	Resultaten 2019
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aanbesteding en realisatie van de bovenwettelijke geluidsmaatregelen bij Bathmen.</li> <li>• Realisatie nieuwe carpool bij afrit 23 door Deventer, en deze op termijn door te ontwikkelen tot een hub in combinatie met duurzame en innovatieve mobiliteitsoplossingen.</li> <li>• De voorbereidingen voor de aanbesteding van fase 2, inmiddels door Rijkswaterstaat gestart.</li> <li>• Onder regie van de Strategische Board Cleantech Regio ontwikkelen de partners voor de zone langs de A1 en aanpalend aan de wegverbreding kansen en projecten die passen binnen de doelstellingen van de Cleantech Regio en om de regionale samenhang te bevorderen.</li> </ul> <p>Tussen 2018 en 2025 zullen de volgende maatregelen worden uitgevoerd:</p> <p><i>2018 – 2020 Apeldoorn – Azelo fase 1</i> De weg tussen de aansluitingen Twello – Deventer wordt verbreed naar 2x4 rijstroken en tussen de aansluitingen Deventer-Oost en Rijssen naar 2x3 rijstroken.</p> <p><i>2021 – 2025 Apeldoorn – Azelo fase 2</i> De weg tussen de aansluitingen Apeldoorn – Twello wordt verbreed naar 2x4 rijstroken en tussen de aansluitingen Deventer - Deventer-Oost en Rijssen – knooppunt Azelo naar 2x3 rijstroken.</p>

### 2.3.3 Sociaal Kapitaal (Human Capital)

Portefeuillehouder: Wolbert Meijer

De realisatie van de opgave Sociaal Kapitaal wordt aangestuurd vanuit de Strategische Board. Voor de resultaten op deze thema's wordt dan ook naar het jaarverslag van de Strategische Board verwezen. Als deelnemer aan de Board heeft de Wgr de taak gecoördineerde inbreng van de gemeenten te organiseren. Bovendien kan, moet en wil de overheid thema's die zij belangrijk vindt, agenderen. Vanuit het DB is de portefeuillehouder Wolbert Meijer (portefeuille Arbeidsmarkt / Human Capital).

Onderwerp	Resultaten 2019
Human Capital	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In 2019 is een werkgroep van betrokkenen uit bedrijfsleven, onderwijs, overheid en participatiesector aan de slag gegaan om een concreet uitvoerbaar activiteitenplan te ontwikkelen voor de ambities op het gebied van Human Capital van de Cleantech Regio. Dit plan wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd.</li> <li>• Basis voor het Actieplan Human Capital is het arbeidsmarktonderzoek dat in april 2018 door Bureau Louter is opgeleverd. Dit onderzoek geeft de concrete ontwikkelingen en opgaven weer op het gebied van arbeidsmarkt en biedt input voor het arbeidsmarktbeleid van de gemeenten maar uiteraard ook van de Board. In grote lijnen zijn de grootste uitdagingen voor de Cleantech Regio het tekort aan HBO/WO geschoolden, de oververtegenwoordiging van MBO geschoolden, de instroom in de tekortsectoren als techniek en zorg en de uitdaging het onbenut potentieel aan de slag te krijgen. Begin 2019 is er een aanvullende enquête gehouden onder werkgevers en deze biedt met name op het vlak van de vraag vanuit werkgevers meer informatie.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Het Actieplan Human Capital richt zich op alle relevante sectoren in ons werkgebied, van zorg, leisure en logistiek tot ICT, techniek en retail. Ook zijn nadrukkelijk alle beroepen en groepen werkenden in beeld, van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt tot specifiek gekwalificeerde hoger opgeleiden.</li> <li>• Belangrijk onderdeel van het Actieplan wordt de programmatische Cleantech Werkt uit de Regiodeal, waar in 2019 hard aan is gewerkt. In aansluiting op de opgaven in onze regio (en daarmee de Agenda Cleantech Regio) richt de voorziene inzet zich vooral op het vergroten van technisch geschoold personeel (op alle niveaus) en creëren van een rijkere leerregio waarin onderwijs en bedrijfsleven de handen nog meer ineensteken.</li> <li>• In de ontwikkeling van het Actieplan Human Capital wordt nauw opgetrokken met de thema's Energietransitie en Circulair, gezien de wederzijdse afhankelijkheden die er zijn tussen deze thema's.</li> </ul> <p><i>Platform Techniek Stedendriehoek</i></p> <p>Begin 2019 bleek de doorontwikkeling van Platform Techniek Stedendriehoek tot een Technologieraad om verschillende redenen niet haalbaar. Hierop hebben de gemeenten binnen de Cleantech Regio besloten om met een financiële injectie het Platform continuïteit te bieden tot medio 2020. Ook is een kwartiermaker aangesteld om in overleg met betrokkenen en rekening houdend met lokale initiatieven te komen tot een nieuw perspectief. Dit advies is begin december opgeleverd en aangeboden voor nadere besluitvorming.</p> <p>Stakeholders vinden het vooral belangrijk dat het enthousiasmeren en voorlichten van (jonge) scholieren op lokaal niveau goed toegankelijk blijft. Bedrijven en scholen zijn hier samen aan zet! Activiteiten die vragen om regionale schaal en afstemming worden nadrukkelijk opgepakt met de Cleantech Regio in het kader van het Actieplan Human Capital.</p>
--	--

### 2.3.4 Innovatie

Portefeuillehouder: Erik Visser

Ook voor de opgave Innovatie geldt dat deze wordt aangestuurd vanuit de Strategische Board. De resultaten op deze thema's worden teruggekoppeld in het jaarverslag van de Strategische Board. De gecoördineerde inbreng van de gemeenten en de agendering van belangrijke thema's wordt wel vanuit de Wgr georganiseerd. Vanuit het DB is de portefeuillehouder Erik Visser (portefeuille Circulaire Economie).

Onderwerp	Resultaten 2019
Innovatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Voor de ontwikkelingen en behaalde resultaten dankzij de inzet van Cleantech Regio Development (CTRD), de uitvoeringsorganisatie van de Board, verwijzen we naar het jaarverslag van de Board. Door middel van overleg tussen de bedrijfscontactfunctionarissen van gemeenten, VNO NCW en Oost NL wordt de link gelegd met CTRD waar het gaat om de bedrijfscontacten en de ontwikkelingen daarin.</li> <li>• In 2019 heeft CTRD in samenwerking met de bedrijfscontactfunctionarissen opnieuw gekeken naar de opgave. De conclusie is dat er op regionaal niveau meer</li> </ul>

	<p>aandacht zou moeten komen voor het werven van buitenlandse bedrijven. Inhoudelijk is een nauwkeuriger propositie van de Cleantech Regio noodzakelijk. De bedrijfscontactfunctionarissen en CTRD werken dit verhaal uit in samenwerking met VNO-NCW en Oost NL; naar verwachting is dit begin 2020 gereed.</p>
<p>Circulair aanbesteden</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De opdracht van het P-beraad om door middel van een pilot ervaring en kennis op te doen met circulair aanbesteden, zodat deze vervolgens breed ingezet kan worden, is in 2019 afgerond.</li> <li>• De aanbestedingen van de 2 pilots (catering en koude en warme drankautomaten voor de gemeente Apeldoorn) zijn in 2019 afgerond. De gemeente Apeldoorn heeft voor de catering een contract afgesloten met OSP en voor de koffieautomaten een contract met Selecta. In beide overeenkomsten zijn naast circulariteit ook andere maatschappelijk verantwoorde onderdelen geregeld in de overeenkomst. Te denken valt aan gezondheid van de medewerkers, duurzaamheid van de producten en machines, lokale economie en fairtrade. In het voorjaar van 2019 zijn de opdrachten gegund aan de partijen en daarna is een intensief traject doorlopen tot het najaar van 2019 waarin de contracten zijn opgesteld met daarin uitgewerkt wat wordt geleverd, welke kpi's van toepassing zijn en hoe we er in de toekomst voor gaan zorgen dat het contract up-to-date blijft met betrekking tot bijvoorbeeld de ontwikkelingen op het gebied van circulariteit en duurzaamheid.</li> <li>• De workshopreeks over Rapid Circulair Contracting is doorlopen. Circa 20 belangstellenden uit de regio hebben kennis kunnen maken met de RCC-methode die is ontwikkeld door KplusV. Het is een methodiek die niet op alle aanbestedingen van toepassing is (onder andere afhankelijk van de waarde van de opdracht, de complexiteit van opdrachten en wie betrokken zijn bij de uitvoering van de aanbesteding en het contract). De betrokkenen hebben in ieder geval ideeën op kunnen doen en de beste dingen eruit kunnen halen om toe te passen in de eigen praktijk.</li> </ul>



## 2.3.5 Financiële toelichting Programma 2 Agenda Stedendriehoek

### Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving/lasten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Innovatie	30.250	32.643	30.250
Sociaal Kapitaal	30.250	32.643	30.250
Bereikbaarheid	144.373	106.075	115.132
Leefomgeving	94.566	76.167	43.834
Algemeen	43.327	71.115	71.949
<b>Totaal lasten</b>	<b>342.766</b>	<b>318.643</b>	<b>291.414</b>

omschrijving/baten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage gemeenten agenda	309.663	318.643	318.643
Bijdrage gemeente Apeldoorn			35.343
Bijdrage balans inzake 212.39	5.000		
<b>Totaal baten</b>	<b>314.663</b>	<b>318.643</b>	<b>353.986</b>

<b>Saldo lasten en baten</b>	<b>-28.103</b>	<b>0</b>	<b>62.572</b>
------------------------------	----------------	----------	---------------

Omschrijving/mutatie reserve	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage reserve OP inzake Projectleider Slim en schoon			13.900
Bijdrage reserve OP inzake AT Osborne/Klimaatadaptatie			10.508
Bijdrage reserve OP inzake Jouw Omgevingswet			4.551
Vrijval reserve Klimaatadaptatie			92
Vrijval reserve Omgevingswet			1.149
<b>Totaal mutaties in reserves</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>30.200</b>

<b>Saldo na mutaties in reserves</b>	<b>-28.103</b>	<b>0</b>	<b>92.772</b>
--------------------------------------	----------------	----------	---------------

Hieronder is een meer gedetailleerde financiële toelichting op de verschillende programma onderdelen opgenomen.

#### Toelichting financiële verschillen:

##### Innovatie en Sociaal Kapitaal

omschrijving lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	omschrijving baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
Innovatie	32.643		Innovatie		
Bijdrage Strategische Board		30.250	Bijdrage gemeenten agenda	32.643	32.643
<b>Totaal</b>	<b>32.643</b>	<b>30.250</b>	<b>Totaal</b>	<b>32.643</b>	<b>32.643</b>

  

omschrijving lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	omschrijving baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
Sociaal Kapitaal	32.643		Sociaal Kapitaal		
Bijdrage Strategische Board		30.250	Bijdrage gemeenten agenda	32.643	32.643
<b>Totaal</b>	<b>32.643</b>	<b>30.250</b>	<b>Totaal</b>	<b>32.643</b>	<b>32.643</b>

De Wgr draagt bij aan de kosten van de Board. Dit gebeurt door de agendabudgetten voor innovatie en sociaal kapitaal (€ 60.500) daarvoor in te zetten en door in kind leveren van uren vanuit het bureau Stedendriehoek. De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2019.



## Bereikbaarheid

omschrijving lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	omschrijving baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
<b>Bereikbaarheid</b>			<b>Bereikbaarheid</b>		
Stelpost te verdelen lasten	106.075		Bijdrage gemeenten agenda	106.075	106.075
Ondersteuning aanbesteding COPPA		1.057	Gemeente Apeldoorn		35.343
Projectleider S&SM		51.911			
Herijking Programma S&SM		36.760			
Monitoring (0-meting) Progr. Breed		21.030			
Diversen		4.374			
<b>Totaal</b>	<b>106.075</b>	<b>115.132</b>	<b>Totaal voor bijdragen reserves</b>	<b>106.075</b>	<b>141.418</b>
			Bijdrage reserve OP inzake Projectleider Slim en schoon		13.900
<b>Totaal</b>	<b>106.075</b>	<b>177.295</b>	<b>Totaal</b>	<b>106.075</b>	<b>155.318</b>

Bij eerder rapportages is gemeld dat de projectleider Slimme & Schone Mobiliteit mogelijk op andere wijze gedekt kon gaan worden. Uiteindelijk is gebleken dat een fors deel van de kosten gedekt konden worden uit het overschot op het project Slimme & Schone Mobiliteit.

Een ander deel van de kosten projectleider is gedekt uit een bijdrage uit de reserve ROP (totaal € 13.900).

De gemeentelijke bijdragen zijn cf. de vastgestelde begroting 2019.

Daarnaast heeft de gemeente Apeldoorn een extra bijdrage toegezegd van € 35.343.

## Leefomgeving

omschrijving lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	omschrijving baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
<b>Leefomgeving</b>	76.167		<b>Leefomgeving</b>		
Transitie Voedsel		10.565	Bijdrage gemeenten agenda	76.167	76.167
STEC RPW		12.100			
AT Osborne / Klimaatadaptatie		10.508			
Werkgroep Wonen		103			
RES Overig		39.612			
RES Subsidie		52.845			
Bijeenkomsten RES		12.879			
P-Beraad Energie		6.361			
Kaarten Identiteit					
Jouw Omgevingswet (Diep/Plek)		4.551			
<b>Totaal</b>	<b>76.167</b>	<b>43.834</b>	<b>Totaal voor bijdragen reserves</b>	<b>76.167</b>	<b>76.167</b>
			Bijdrage reserve OP inzake AT Osborne/Klimaatadaptatie		10.508
			Bijdrage reserve OP inzake Jouw Omgevingswet		4.551
			Vrijval reserve Klimaatadaptatie		92
			Vrijval reserve Omgevingswet		1.149
<b>Totaal</b>	<b>76.167</b>	<b>43.834</b>	<b>Totaal</b>	<b>76.167</b>	<b>92.467</b>

Eind 2019 bleek dat de subsidie die de Regio toegekend heeft gekregen voor de Regionale Energiestrategie ook met terugwerkende kracht gebruikt kan worden voor 2019. Dit levert een voordeel op van ruim € 50.000.

Ten opzichte van de begroting zijn de kosten circa € 20.000 hoger. Hiervan heeft een groot deel betrekking op kosten voor AT Osborne Klimaatadaptatie en Jouw Omgevingswet (€ 14.959). Deze kosten zijn gedekt door een bijdrage uit de ROP. Het restant van de ROP van € 1.241 is vrijgefallen.

De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2019.

## Algemeen

omschrijving lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	omschrijving baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
<b>Algemeen</b>	71.115		<b>Algemeen</b>		
Inzet stagiair			Bijdrage gemeenten agenda	71.115	71.115
Lobbykosten		45.581			
Eenmalige lasten Cleantech Monitor		9.075			
EWRC Brussel		8.195	Bijdrage gemeenten EWRC		
Organisatieverandering/kwartiermaker		9.098			
<b>Totaal</b>	<b>71.115</b>	<b>71.949</b>	<b>Totaal</b>	<b>71.115</b>	<b>71.115</b>

Het bedrag opgenomen voor de kosten van EWRC is gesaldeerd. De inkomsten zijn hier dus in verwerkt. Tevens waren de kosten voor de organisatieverandering onvoorzien.

## 2.4 Programma 4: Slimme en Schone Mobiliteit

Op dit programma worden zowel de budgetten van het afgeronde programma Beter Benutten Vervolg (BBV) als het nieuwe programma Slimme en Schone Mobiliteit weergegeven. De overeenkomst tussen beide programma's is het dat allebei subsidieprojecten zijn waar naast subsidiebijdragen van Rijk en provincies ook cofinanciering aan de orde is.

Ten aanzien van BBV kan de regio melden dat de subsidieverantwoordingen eind september 2018 zijn ingediend bij de subsidieverstrekkers. Begin 2020 zijn de subsidievaststellingen ontvangen. Hierover zal bij de eerste tussentijdse rapportage van 2020 verder over geïnformeerd worden. Het deelprogramma Fietsruggengraat was een aparte subsidiebeschikking en van dit onderdeel is al wel een herbeschikking ontvangen. Onder de noemer Apeldoorn-Deventer herinzet BBV, wordt dit project in 2019 en 2020 verder uitgevoerd.

Hieronder staat voor de volledigheid een overzicht van de uitgaven aan Beter Benutten Vervolg. Deze zijn voor 2019 nihil.

### Beter Benutten Vervolg

omschrijving	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Slim reizen vervolg	148.124		0
Fietsruggengraat	1.394.627		0
Apeldoorn	13.034		0
Deventer	0		0
Slim vervoeren	102.471		0
ITS	372.217		0
Projectbureau	44.236		0
BBV (stelpost uitgaven ihkv subsidie)	0	0	0
C-ITS extra	109.953		0
Minder Hinder	609		0
Implementeren ITS Toepassingen	0		0
Stimuleren Fiets	93.510		0
<b>Totale uitgaven</b>	<b>2.278.780</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
omschrijving	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdragen gemeenten ITS (Apeldoorn en Deventer)	0		0
Beter benutten vervolg, te ontvangen subsidies correctie van balans, geormerkt budget BBV	1.279.947 998.833	0	0
<b>Totale inkomsten</b>	<b>2.278.780</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Saldo</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

## **Slimme en schone Mobiliteit**

omschrijving/lasten	rekening 2018	begroting 2019 na wijz	rekening 2019
Campagne vlot en veilig fietsen	16.545	162.705	226.983
Werkgeversaanpak	69.245	103.005	160.455
Data/ITS	31.869	140.381	160.406
Slimme Mobiliteit	-	138.000	107.948
Multimodaliteit	4.000	170.106	93.716
Duurzame verbreding A1	11.440	13.560	41.350
E-mobility	25.000	113.000	187.853
Logistiek	50.707	69.793	140.181
Subsidie SSM algemeen	293		
- Communicatie	55.644	57.570	95.458
- Subsidieadviseur	4.030	57.570	21.580
- Financieel advies	5.445	57.570	37.800
<b>Totaal lasten</b>	<b>274.219</b>	<b>1.083.260</b>	<b>1.273.731</b>

  

omschrijving/baten	rekening 2018	begroting 2019 na wijz	rekening 2019
Rijkssubsidie (43,56%)		702.479	666.882
Subsidie Provincie Gelderland (24,81%)	274.219	125.781	105.610
Subsidie Provincie Overijssel (15,81%)		255.000	242.043
Bijdragen gemeenten			181.426
Bijdrage gemeente Apeldoorn			17.000
<b>Totaal baten</b>	<b>274.219</b>	<b>1.083.260</b>	<b>1.212.961</b>

  

<b>Saldo lasten en baten</b>		-	<b>60.770-</b>
------------------------------	--	---	----------------

De kosten voor de projectleider Slimme & Schone Mobiliteit van € 60.770 zijn opgenomen in de lasten. Deze kosten zijn aangemerkt als co financiering door gemeenten. De overschrijding van de uitgaven ten opzichte van de begroting ad € 200.709 wordt volledig gedekt door extra baten.

Onderstaande projecten zijn in 2018 gestart. Voor Slimme en Schone Mobiliteit betreffen de bedragen p de begrotingswijziging het deel van het project voor 2019. De einddatum was 31/12/2019. Op deze datum is Slimme en Schone Mobiliteit afgesloten. Enkel de accountantskosten vallen nog in 2020, maar deze zijn opgenomen onder de noemer Financieel Advies in onderstaande tabel en als nog te betalen bedrag op de balans.

omschrijving/lasten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
VO ontwerp snelle fietsroutes	802	0	1.049
Projectondersteuning/leiding	13.232		
Apeldoorn - Deventer herinzet BBV			9.189
Storting vooruitbetaalde bedragen			0
<b>Totaal lasten</b>	<b>14.034</b>	<b>-</b>	<b>10.238</b>

omschrijving/baten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Subsidie prv Overijssel en Gelderland	13.232	0	0
Bijdrage restant FRG van balans	802		
Cofinanciering gemeentes			10.238
<b>Totaal baten</b>	<b>14.034</b>	<b>-</b>	<b>10.238</b>

<b>Saldo</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
--------------	----------	----------	----------

## 2.5 Programma 5: Uitvoeringsovereenkomsten.

Dit programma bevat de diverse uitvoeringsovereenkomsten. De beleidsinhoudelijke toelichting vindt u in hoofdstuk 2.4.

In het geval van de Toekomstbestendige binnensteden en levendige dorpskernen was de geplande einddatum 31/12/2019. Deze is niet gehaald. Wel zijn met de Provincie Gelderland concrete afspraken gemaakt over de invulling van projecten en de financiering daarvan.

De uitgaven zijn niet door middel van een begrotingswijziging geraamd. Deze worden volledig gedekt door subsidies.

omschrijving/lasten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Slimme en schone Mobiliteit	90.100	0	80.721
Correctie onjuiste berekening werkbudget 2017	12.346		
Toekomstbestendige binnensteden en dorpskernen	5.000		185.913
<b>Totaal lasten</b>	<b>107.446</b>	<b>-</b>	<b>266.633</b>

omschrijving/baten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage gemeenten UITV OVK SSM			
Bijdrage provincie UITV OVK SSM	45.050		8.655
Bijdrage ROP 2016 UITV OVK SSM			
Bijdrage gemeenten UITV OVK TDBK	5.000		55.522
Bijdrage provincie UITV OVK TDBK			130.390
<b>Totaal baten</b>	<b>50.050</b>	<b>-</b>	<b>194.567</b>

<b>Saldo lasten en baten</b>	<b>57.396-</b>	<b>-</b>	<b>-72.067</b>
------------------------------	----------------	----------	----------------

Omschrijving/mutatie reserve	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage ROP 2016 UITV OVK SSM	0	0	72.067
<b>Totaal mutaties in reserves</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>72.067</b>

<b>Saldo na mutaties in reserves</b>	<b>-57.396</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
--------------------------------------	----------------	----------	----------

## **2.6 Algemene dekkingsmiddelen**

De regio Stedendriehoek kent geen algemene dekkingsmiddelen zoals bij een gemeente. De begrote uitgaven worden gedekt door bijdragen van gemeenten, welke zijn gebaseerd op inwoneraantallen dan wel project gefinancierd bij subsidies.

## **2.7 Onvoorzien**

De regio Stedendriehoek kent geen post onvoorzien.

## 3. Verplichte paragrafen

### 3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf wordt de relatie gelegd tussen weerstandscapaciteit (in hoeverre beschikt de regio over middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen financiële voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot het balansstotaal of de financiële positie.

Indien onverhoopt zich een situatie voordoet waarbij dusdanige onvoorziene "schades" optreden die niet uit regionale middelen voldaan kunnen worden zal een beroep gedaan moeten worden op de regiogemeenten.

#### Coronavirus

Het Coronavirus brengt veel onzekerheden en risico's met zich mee die wij op het moment van samenstellen van de jaarstukken nog niet kunnen overzien. Dat het consequenties zal hebben voor het weerstandsvermogen en de risicoparagraaf is duidelijk. Welke dat betreft is nog moeilijk te overzien.

De organisatie monitort voortdurend de ontwikkelingen en de hiermee verbonden risico's en gevolgen voor het financiële resultaat 2020 en verder. Waar mogelijk worden dan ook beheersmaatregelen genomen. Mochten de actuele ontwikkelingen leiden tot aangepaste prognoses voor 2020 dan zal de organisatie deze verwerken in de tussentijdse rapportages.

#### Weerstandscapaciteit

De regio kent geen algemene reserve. De exploitatielasten worden jaarlijks verrekend met de gemeenten. Wel is sprake van een bestemmingsreserve, te weten de reserve Overlopend projectbudget.

#### Risico's

Meerdere risicogebieden zijn te benoemen, w.o.:

- risico's als gevolg van eigen besluitvorming (eigen beleid). De regio heeft in het verleden de begroting niet geïndexeerd als vorm van bezuiniging. Momenteel wordt de begroting zo reëel mogelijk opgesteld en is van achterwege laten van indexering geen sprake meer;
- een vrijwillige samenwerking en een light organisatie is succesvol als er voldoende gezamenlijke energie is om dingen voor elkaar te krijgen. Dit geldt ook voor de inzet aan capaciteit (veelal om niet) voor het regionale werk vanuit gemeenten;
- het doen of nalaten van andere partijen. Dit kan tot risico leiden. De focus bij het doen of nalaten van andere partijen ligt momenteel op subsidies die zijn toegekend op basis van cofinanciering. De projecten in het kader van Mobiliteit/ hebben zo'n constructie, daar speelt cofinanciering een belangrijke rol;
- risico t.a.v. eigendommen. Op dit moment wordt er van uit gegaan dat dit niet of in geringe mate aanwezig is. Risico op eigendommen geldt vooral voor zover de eigendommen niet of niet voldoende verzekerd zijn voor verlies door welke oorzaak dan ook;
- autonome risico's; dit zijn risico's waar we zelf geen invloed op uit kunnen oefenen en geen voorziening voor kunnen treffen.

#### Kengetallen

De volgende kengetallen zijn voorgeschreven:

1. a netto schuldquote: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen. De regio heeft geen langlopende leningen meer, deze zijn in 2015 afgelost. Het kengetal fluctueert met het in "kas" hebben van voorschotten van subsidies.

- b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: zie bij a. De regio verstrekt geen leningen, daardoor wijzigt de ratio niet.
2. solvabiliteitsratio: deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de regio in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
  3. grondexploitatie: Grondexploitatie is geen deel van het takenpakket van de regio Stedendriehoek.
  4. structurele exploitatieruimte: deze is niet van toepassing. De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Bij de regio worden de structurele lasten jaarlijks begroot en vervolgens verrekend met de bijdrage van de gemeenten op basis van inwoneraantallen.
  5. belastingcapaciteit: Belasting heffen is geen deel van het takenpakket van de regio Stedendriehoek. Het opstellen van de begroting t+1 (t is het huidige jaar) valt gelijktijdig met opstellen van de jaarstukken voor jaar t-1. Vanwege deze werkwijze is het voor de regio niet mogelijk om kengetallen te berekenen op begrotingsbasis.

kengetallen	realisatie '19	realisatie '18
netto schuldquote	-3,68 %	-2,80 %
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-3,68 %	-2,80 %
solvabiliteitsratio	5,61 %	5,7% %
grondexploitatie	nvt	nvt
structurele exploitatieruimte	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt

**Resumé:** het weerstandsvermogen van de regio Stedendriehoek is niet groot. Indien onverhoopt de regio op enig moment niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

### 3.2 Financiering

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De Wet FiDo en regeling Ruddo zijn van toepassing. In tegenstelling tot de paragraaf weerstandsvermogen gaat het in deze paragraaf om risico's die wel kwantificeerbaar zijn.

De regio heeft op 18 december 2014 haar huidige Treasurystatuut vastgesteld.

#### Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan het bedrag dat maximaal met korte externe middelen mag worden gefinancierd. Indien de regio boven deze limiet uit komt, moet overgegaan worden op een vaste geldlening. De kasgeldlimiet was voor het jaar 2019 bepaald op 8,2%.

kasgeldlimiet		
begroting 2019 primair		1.130.411
begroting 2019 na 2e wijziging		2.264.026
rekening 2019		2.641.739
percentage		8,2%
primaire begr	kasgeldlimiet	92.694
begr na BW	kasgeldlimiet	185.650
wettelijke ondergrens (wet FiDo)		300.000
rekening 2019	kasgeldlimiet	216.623

Er zijn in 2019 drie begrotingswijzigingen geweest. De eerste begrotingswijziging betrof de aansluiting van Heerde bij de Regio Stedendriehoek en een daarbij behorende bijdrage van € 50.355. Deze bijdrage is ingezet om een extra projectsecretaris in te zetten. De tweede begrotingswijziging betrof een budgettair neutrale wijziging vanwege het subsidieproject in het kader van Mobiliteit: Slimme en Schone Mobiliteit als opvolger van het project Beter Benutten, gestart op 1 januari 2018. Deze wijziging hield een verhoging van de baten en lasten voor dit subsidieproject in van € 1.083.260. Deze begrotingswijziging heeft geen

invloed op de gemeentelijke bijdrage, want de wijziging bestaat enerzijds uit subsidie en anderzijds uit subsidie en cofinanciering.

De derde en laatste begrotingswijziging betrof een herbestemming van een deel van de Reserve Overlopende Projecten, specifiek het deel uit 2016. Dit bedrag, € 72.067, is daarmee geormerkt als cofinanciering voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en Schone Mobiliteit.

### Renterisiconorm

De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en er geldt een wettelijke ondergrens van € 2.500.000. Deze wettelijke ondergrens heeft een positieve uitwerking voor de regio, namelijk meer financiële ruimte (€ 2,5 miljoen ten opzichte van begrote norm (na wijziging) € 452.805 en gerealiseerde norm € 528.348. Zie hieronder.

renterisiconorm		
begroting 2019 primair		1.130.411
begroting 2019 na wijziging		2.264.026
rekening 2019		2.641.739
percentage		20,0%
primaire begr	renterisiconorm	226.082
begr na BW	renterisiconorm	452.805
wettelijke ondergrens		2.500.000
rekening 2019	renterisiconorm	528.348

### Kredietrisicobeheer

Kredietrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling ten gevolge van het niet na kunnen komen van de verplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. Dit is een blijvend punt van aandacht.

### Relatiebeheer

De belangrijkste bankrelatie is de BNG. In december 2013 is een zogenaamde "werkrekening" geopend bij de BNG voor het schatkistbankieren, met daaraan gekoppeld een rekening bij de schatkist. Het automatisch afkomen van een saldo hoger dan € 250.000 is ingesteld.

Kwartaalsaldo's Schatkistrekening	
Q1	€ 1.092.778,72
Q2	€ 1.028.191,19
Q3	€ 1.223.411,97
Q4	€ 123.411,97

### Liquiditeitenbeheer

De invoering van het schatkistbankieren brengt met zich mee dat er niet meer dan € 250.000 op de lopende rekening als saldo aanwezig mag zijn. Het meerdere wordt afgeroomd ten gunste van de schatkist. Over deze schatkistrekening bedraagt deze rentevergoeding "0".

### Administratieve organisatie liquiditeitsfunctie

De basis hiervoor is gelegd in het Treasurystatuut. De regio streeft naar een minimale variant, zoals past bij het huidige kleine en flexibele regiobureau. Het proces betalen van een factuur is volledig beschreven.

### Informatievoorziening

Vanwege de wijziging in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (april 2009) kan de regio via de begroting en jaarrekening de provincie informeren over de stand van de kasgeldlimiet. Bij 3 kwartalen overschrijding van de limiet is het wel nodig dat de regio alsnog drie kwartaalrapportages toezendt aan de toezichthouder met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit is voor de regio in 2019 niet van toepassing geweest.



### **3.3 Bedrijfsvoering**

De bedrijfsvoering omvat de volgende onderdelen: personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer en huisvesting.

#### **Personeel en organisatie**

Het bureau bestaat per 31/12/19 formeel uit 6,7 FTE. De huidige medewerkers zijn werkzaam op basis van detachering en inhuur bij het bureau Stedendriehoek. Voor deze opzet is gekozen zodat de regio (en de regiogemeenten) in de toekomst niet langdurig de financiële lasten hoeft te dragen van personeel als gevolg van reorganisatie en ontslag.

De regio is gehuisvest in het gemeentehuis in Twello.

#### **Informatiebeleid en automatisering**

Er wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de reguliere kantoortoepassingen. Dit volstaat voor de meeste taken. Deze voorzieningen worden afgenomen van de gemeente Voorst.

De controltaak en de financiële administratie worden verzorgd door gemeente Apeldoorn. Voor communicatie wordt steeds vaker de digitale variant gekozen in plaats van een boekje of andere vorm van drukwerk. De regio werkt grotendeels "papierloos" en heeft hiervoor iPads aangeschaft. Voor het digitale archief maakt de regio gebruik van programma Corsa, welke via gemeente Voorst wordt afgenomen. Daarbij zijn uiteraard de wettelijk geldende regels voor archivering gewaarborgd.

### **3.4 Rechtmatigheid**

In het kader van rechtmatigheid dient elk jaar een geactualiseerd normenkader te worden vastgesteld: dit normenkader betreft alle regelgeving waarin de kaders voor het "reilen en zeilen" van de regio worden genoemd, zowel extern (wet- en regelgeving) als intern (zgn. eigen verordeningen en regelingen).

In de financiële verordening is opgenomen dat het DB eenmaal per bestuursperiode zorg draagt voor interne toetsing op juistheid, volledigheid en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening, rechtmatigheid van de beheershandelingen en op misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen van de regio Stedendriehoek (artikel 6). Voor het jaar 2019 is de interne controle uitgevoerd door de gemeente Apeldoorn.

Bij twee programma's is sprake van een overschrijding van de uitgaven ten opzichte van de door de Regioraad vastgestelde begroting. Dit betreft een overschrijding bij Programma 4, Slimme en schone mobiliteit, ad € 200.709 en bij Programma 5, Uitvoeringsovereenkomsten, ad € 266.633. Deze overschrijdingen worden volledig gedekt door bijdragen van derden.

#### **Bevindingen IC 2019**

Dit jaar is de Verbijzonderde Interne Controle met name gericht op inkoop en aanbesteding. De conclusie was dat ten opzichte van 2018 de beheersing over de inkopen en de type aanbesteding verbeterd is. Het gaat dan met name om leveranciers die qua opdrachtvolume rond de Europese aanbestedingsgrens zitten. De Regio volgt tevens het Apeldoornse inkoop- en aanbestedingsbeleid. Hierin staan drempels voor enkelvoudig onderhands, meervoudig onderhands en nationaal aanbesteden. Over deze drempels is geen oordeel geveld.

Gedurende het afgelopen jaar is het bestuur per 1 juni en per 1 oktober 2019 achteraf geïnformeerd via 2 rapportages over de stand van de budgetten en het te verwachten eindsaldo.

# JAARREKENING

## 4. Grondslagen waardering en resultaatbepaling

### **Algemeen**

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

### **Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening**

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

### **BALANS**

#### **Vaste activa**

De regio Stedendriehoek beschikt niet over vaste activa.

#### **Vlottende activa**

##### **Vorderingen en overlopende activa**

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering worden gebracht.

##### **Liquide middelen en overlopende posten.**

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

#### **Vaste passiva**

##### **Vaste schulden**

De Regio heeft geen vaste schulden.

#### **Vlottende passiva**

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

#### **Borg- en Garantstellingen**

Er zijn geen leningen door ons gewaarborgd.

## 5. Balans per 31 december 2019

BALANS PER 31 DECEMBER 2019		bedragen * € 1.000,-	
<b>ACTIVA</b>	<u>Ultimo 2019</u>	<u>Ultimo 2018</u>	
<b>Uitzettingen met een looptijd &lt; 1 jaar</b>			
Vorderingen op openbare lichamen	1.389	65	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd korter dan één jaar	<u>123</u>	<u>1.526</u>	
	1.512		1.591
<b>Liquide middelen</b>			
Banksaldi	<u>59</u>	<u>250</u>	
	59		250
<b>Overlopende activa</b>			
Van Europese of Nederlandse overheden nog te ontvangen voorschotbedragen	60	0	
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	<u>31</u>	<u>0</u>	
	91		0
<b>Totaal vlottende activa</b>	<b>1.663</b>	<b>1.841</b>	
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>1.663</b>	<b>1.841</b>	

BALANS PER 31 DECEMBER 2019		bedragen * € 1.000,-	
<b>PASSIVA</b>	<u>Ultimo 2019</u>	<u>Ultimo 2018</u>	
<b>Eigen vermogen</b>			
Bestemmingsreserve	3	172	
Gerealiseerde resultaat	<u>94</u>	<u>-67</u>	
	97		105
<b>Totaal vaste passiva</b>	<b>97</b>	<b>105</b>	
<b>Overlopende passiva</b>			
Nog te betalen bedragen	342	432	
Van Europese of Nederlandse overheden ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen	<u>1.224</u>	<u>1.304</u>	
	1.566		1.737
<b>Totaal vlottende passiva</b>	<b>1.566</b>	<b>1.737</b>	
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>1.663</b>	<b>1.841</b>	

## VLOTTENDE ACTIVA

*Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar*

### Vorderingen op openbare lichamen

Vorderingen op openbare lichamen	31-12-2019	31-12-2018
Gemeente Apeldoorn	130.167	20.977
Gemeente Apeldoorn extra bijdrage	52.343	0
Gemeente Brummen	48.497	2.727
Gemeente Deventer	72.610	13.207
Gemeente Epe	82.150	4.466
Gemeente Lochem	72.239	4.600
Gemeente Heerde	6.090	2.420
Gemeente Voorst	11.224	3.165
Gemeente Zutphen	56.094	6.399
Provincie Gelderland	143.885	0
Strategische Board	4.642	0
Rijksoverheid	666.882	0
EWCR Brummen	0	2.478
EWCR Deventer	0	2.214
EWCR Voorst	0	2.214
BTW project BBV Zutphen	0	550
BTW	41.948	0
<b>Totaal</b>	<b>1.388.771</b>	<b>65.417</b>

Het betreft hier de openstaande posten bij gemeenten en andere overheden op balansdatum. Doordat een aantal rekeningen pas laat in december aan gemeenten en provincie zijn toegestuurd, is het nog te ontvangen bedrag hoger dan in 2018. Daarnaast moet nog een substantieel bedrag ontvangen worden van voornamelijk het Rijk in verband met het project Slimme & Schone Mobiliteit.

### Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rente typische looptijd korter dan één jaar

Schatkistrekening looptijd < 1 jaar	31-12-2019	31-12-2018
BNG - schatkistrekening Rijk	123.412	1.525.571
<b>Totaal</b>	<b>123.412</b>	<b>1.525.571</b>

Het bedrag in de schatkist is in 2019 lager dan in 2018. Het saldo fluctueert met het in kas hebben van vooruit ontvangen subsidievoorschotten.

### *Liquide middelen*

#### Banksaldi

Banksaldi	31-12-2019	31-12-2018
BNG - regio algemeen	59.422	249.994
<b>Totaal</b>	<b>59.422</b>	<b>249.994</b>

De regio bankiert alleen bij de BNG. Wanneer het saldo boven de € 250.000 komt vindt er automatisch een afroming plaats van het meerdere naar de schatkistrekening.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar 3.2 financiering.

Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen

R 2019	stand 31-12-2018	toevoeging	vrijval	aanwending	stand 31-12-2019
Subsidie Slim en schoon	0	59.829		0	59.829
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>59.829</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>59.829</b>

**Subsidie Slim en Schoon**

De opvolger van project BBV: dit subsidieprogramma is in de loop van 2018 gestart en de einddatum was in eerste instantie op 31 december 2018 gezet (zie ook de begrotingswijziging tweede rapportage 2018, DB 19 oktober 2018). In de loop van het laatste kwartaal is in samenspraak met de subsidieverstrekkers de einddatum op 31 december 2019 vastgezet. Het project is geheel in 2019 afgerond. Voor meer informatie, zie Programma 4 (pagina 38 en 39). Van de Provincie Overijssel en de Provincie Gelderland is in 2020 € 59.829 ontvangen voor de afrekening van dit project.

Overige nog te ontvangen en vooruit betaalde bedragen

Overige nog te ontvangen bedragen	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	31.097	0
<b>Totaal</b>	<b>31.097</b>	<b>0</b>

Dit betreft een vordering op een leverancier. Het geld is in 2020 ontvangen.

**VASTE PASSIVA**

*Eigen vermogen*

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	vermindering afrekening exploitatie	boekwaarde 31-12-2019
Rente-egaliseringsreserve	65.510			-65.510	0	0
Eenmalige bestedingen	21.478			-21.478	0	0
Overlopend projectbudget	85.145	0	101.026	19.698	1.241	2.576
<b>Totaal bestemmingsreserves</b>	<b>172.132</b>	<b>0</b>	<b>101.026</b>	<b>-67.290</b>	<b>1.241</b>	<b>2.575</b>

Resultaat boekjaar	-67.257	94.402		67.290		94.435
--------------------	---------	--------	--	--------	--	--------

<b>Totaal eigen vermogen</b>	<b>104.875</b>	<b>94.402</b>	<b>101.026</b>	<b>0</b>	<b>1.241</b>	<b>97.010</b>
------------------------------	----------------	---------------	----------------	----------	--------------	---------------

Bestemmingsreserves

**Rente-egaliseringsreserve/Eenmalige bestedingen**

De Rente-egaliseringsreserve en de Reserve Eenmalige bestedingen zijn bij de resultaatbestemming 2018 vrijgevallen. De resultaatbestemming 2018 is in 2019 verwerkt.

**Overlopend projectbudget**

De reserve Overlopend Projectbudget (OP) is ingesteld bij de jaarrekening 2010 ten behoeve van overlopend projectgeld. Het is onderverdeeld in jaarschijven die samen de totale ROP vormen.

Van de gereserveerde € 95.000 in ROP 2016 was na afloop van boekjaar 2018 nog € 72.067 beschikbaar voor de cofinanciering van de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone mobiliteit (programma 5). In 2019 is dit geld ingezet als dekking en is het saldo van de ROP 2016 nihil.

Reserveringen OP 2016:	Stand begin 2019	Storting 2019	uitgaven 2019	vrijval	stand 31-12- 2019
Laadinfrastructuur	20.000	-	20.000	-	-
aanv FRG	30.000	-	30.000	-	-
inzet jr projectleider	13.001	-	13.001	-	-
Slimme en schone mobiliteit	9.066	-	9.066	-	-
<b>OP 31-12-2019 reservering 2016</b>	<b>72.067</b>	<b>-</b>	<b>72.067</b>		

De reserve OP 2017 is in 2018 reeds grotendeels gebruikt of vrijgevallen. Er resteerde enkel een reserve ten behoeve van activiteiten rondom de Omgevingswet ten grootte van € 2.576 en Slimme en schone mobiliteit van € 10.502. Op de ROP 2017 zijn in 2019 geen wijzigingen geweest voor de omgevingswet. Het saldo van de ROP voor Slimme en schone mobiliteit van € 10.502 is vrijgevallen bij de resultaatbestemming 2018.

Reserveringen 2017 :	Stand begin 2019	Storting 2019	uitgaven 2019	vrijval	stand 31-12-2019
Omgevingswet/opdracht DIEP	2.576	-	-	-	2.576
Slimme en schone mobiliteit	10.502	-	-	10.502	-
<b>OP 31-12-2019 reservering 2017</b>	<b>13.078</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>10.502</b>	<b>2.576</b>

Ten slotte is de reserve OP 2018 gevormd ter dekking van drie overlopende posten, samen ter grootte van € 30.200. Deze gelden zijn ingezet voor de gestelde doelen. Het restant van de reservering voor Begeleiding Omgevingswet als Klimaatadaptatie is in 2019 vrijgevallen.

Reserveringen 2018 :	Stand begin 2019	Storting 2019	uitgaven 2019	vrijval	stand 31-12-2019
Klimaatadaptatie	-	10.600	10.508	92	-
Omgevingswet	-	5.700	4.551	1.149	-
Projectleider SSM	-	13.900	13.900	-	-
<b>OP 31-12-2019 reservering 2018</b>	<b>-</b>	<b>30.200</b>	<b>28.959</b>	<b>1.241</b>	<b>-</b>

#### Gerealiseerd resultaat 2019

Resultaat	2019	2018
<b>Bestemming:</b>		
<i>Gerealiseerd exploitatieresultaat</i>	94.402	-67.257
<b>Exploitatieresultaat</b>	<b>94.402</b>	<b>-67.257</b>

#### Bestemming resultaat dienstjaar 2019

Het voorstel is om € 54.402 te reserveren voor frictiekosten gerelateerd aan de Regio Deal en de organisatieverandering. Verder wordt voorgesteld € 40.000 vrij te maken als extra budget in 2020 voor Mobiliteit. Er wordt dus € 94.402 toegevoegd aan de reserve overlopende projecten. Het resulterend rekeningssaldo 2019 is nul.

#### **VLOTTENDE PASSIVA**

##### *Overlopende passiva*

##### Nog te betalen bedragen

Nog te betalen 2019	stand per 31-12-2019	stand per 31-12-2018
Diverse loonkosten (inhuur en detachering)	161.787	230.197
Exploitatielasten bureau	3.408	17.931
Communicatie	509	15.555
Agenda budgetten	37.203	31.850
Uitgaven in het kader van project BBV	0	3.630
Uitgaven Slimme en schone Mobiliteit	138.637	133.415
<b>Totaal ten laste gebracht</b>	<b>341.543</b>	<b>432.578</b>

## Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen

R 2019	stand 31-12-2018	toevoeging	vrijval	aanwending	stand 31-12-2019
Beter Benutten Vervolg	833.611				833.611
Fietsruggengraat (niet BBV)	139				139
Vliegwiel Binnensteden	130.000	130.390		185.913	74.477
Uitvoeringsovereenkomst S&SM	48.945	63.750	-72.067	80.720	104.042
FIETS bijdragen/NBd.	4.177				4.177
Subsidie Slim en schoon	287.550	13.231		300.781	0
Bijdragen Fiets	0	220.762		13.231	207.531
<b>Totaal</b>	<b>1.304.422</b>	<b>428.133</b>	<b>-72.067</b>	<b>580.645</b>	<b>1.223.977</b>

### Beter Benutten Vervolg

Het project Beter Benutten Vervolg (BBV) is in de zomer van 2018 afgerond. De verantwoordingen zijn eind september 2018 aangeleverd bij de subsidieverstrekkers. Begin 2020 zijn de subsidievaststellingen ontvangen. Hierover zal nadere informatie worden verstrekt bij de eerste tussentijdse rapportage van 2020.

### Fietsruggengraat (niet BBV)

Hier staat nog een minimaal bedrag. In 2020 zal een besluit genomen worden wat er met deze gelden moet gebeuren.

### Vliegwiel Binnensteden

Voor het vliegwiel Binnensteden is een uitvoeringsovereenkomst afgesloten tussen de provincie Gelderland en de regio Stedendriehoek. De regio en provincie hebben hier beide € 140.000 voor gereserveerd (€ 20.000 per gemeente) wat beschikbaar is voor het uitvoeren van opdrachten. De bijdragen van de gemeente zijn begin 2017 ontvangen. Bij de provincie lag de wens om dit project in 2019 af te ronden. Er lopen nog activiteiten, maar er zullen niet meer activiteiten bijkomen in het huidige project. Er rest slechts nog afronding van de geaccordeerde projecten.

### Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone Mobiliteit

In jaarrekening 2017 is aangegeven dat de provincie en de regio op een andere met elkaar samenwerken via zogenaamde uitvoeringsovereenkomsten. Voor de uitvoering van diverse projecten inzake Slimme en schone Mobiliteit ontvangt de regio cofinanciering van de provincie. Er is voor gekozen om de toevoeging en de aanwending niet te salderen. Hierdoor is beter inzichtelijk wanneer gelden de organisatie in- en uitgaan.

### Subsidie Slim en Schoon

De opvolger van project BBV: dit subsidieprogramma is in de loop van 2018 gestart en de einddatum was in eerste instantie op 31 december 2018 gezet (zie ook de begrotingswijziging tweede rapportage 2018, DB 19 oktober 2018). In de loop van het laatste kwartaal is in samenspraak met de subsidieverstrekkers de einddatum op 31 december 2019 vastgezet. Het project is geheel in 2019 afgerond. Voor meer informatie, zie Programma 4 (pagina 38 en 39).

### VO Fiets

In 2019 zijn facturen verstuurd voor gelden die reeds in 2018 waren toegezegd. Deze bedragen zijn als vooruitontvangen op de balans opgenomen. In 2018 is € 13.231 uitgegeven voor projectondersteuning. Deze kosten zijn in 2019 van de subsidie Slim en Schoon naar bijdragen fiets overgeheveld.

### NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Per 1 juli 2018 is de subsidie BBV afgerond. De subsidieverantwoordingen zijn ingediend. Er is nog geen subsidievaststelling ontvangen. Op de balans staat nog een bedrag welke de regio nodig heeft voor de eindafrekening, in de exploitatie zijn de uitgaven en inkomsten in evenwicht met elkaar: deze subsidie is niet betrokken bij gemeentelijke bijdragen.

Verder loopt er een huurovereenkomst met de gemeente Voorst voor de huisvesting van de Regio tot en met 31-12-2021. Daarnaast is er een leaseovereenkomst voor de Strategische Board; deze overeenkomst heeft een looptijd tot en met 31-12-2021.

## **GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM**

Als gevolg van de uitbraak van het Coronavirus wereldwijd, zijn door de Nederlandse overheid ingrijpende maatregelen genomen om de verspreiding van dit virus onder controle te krijgen. Deze maatregelen en mogelijke maatregelen die nog volgen, hebben naar verwachting belangrijke financiële gevolgen voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in Nederland. Deze gevolgen zijn op dit moment nog niet te overzien. De door de Nederlandse overheid genomen maatregelen kunnen impact hebben op de ontwikkeling van de baten en de lasten, maar ook op de financiële positie, op het weerstandsvermogen en op de risico's. Deze zijn op het moment van opstellen van de jaarstukken nog niet in te schatten.



## 6. Overzicht baten en lasten jaarrekening 2019 (bedragen x € 1)

omschrijving	begroting 2019 primair			begroting 2019 na wijziging			rekening 2019			verschillen		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Public relations **	94.807	94.807	0	94.807	94.807	0	46.600	94.807	48.206	-48.207	0	48.206
Bureau Stedendriehoek **	716.961	716.961	0	767.316	767.316	0	753.122	767.316	14.194	-14.194	0	14.194
<b>Totaal Bestuur en Bureau</b>	<b>811.768</b>	<b>811.768</b>	<b>0</b>	<b>862.123</b>	<b>862.123</b>	<b>0</b>	<b>799.723</b>	<b>862.123</b>	<b>62.400</b>	<b>-62.400</b>	<b>0</b>	<b>62.400</b>
Agenda Stedendriehoek **	318.643	318.643	0	318.643	318.643	0	291.414	353.986	62.572	-27.229	35.343	62.572
<b>Totaal Agenda Stedendriehoek</b>	<b>318.643</b>	<b>318.643</b>	<b>0</b>	<b>318.643</b>	<b>318.643</b>	<b>0</b>	<b>291.414</b>	<b>353.986</b>	<b>62.572</b>	<b>-27.229</b>	<b>35.343</b>	<b>62.572</b>
Campagne vlot en veilig fietsen	0	0	0	162.705	0	-162.705	226.983	0	-226.983	64.278	0	-64.278
Werkgeversaanpak	0	0	0	103.005	0	-103.005	160.455	0	-160.455	57.450	0	-57.450
Data/ITS	0	0	0	140.381	0	-140.381	160.406	0	-160.406	20.025	0	-20.025
Slimme Mobiliteit	0	0	0	138.000	0	-138.000	107.948	0	-107.948	-30.052	0	30.052
Multimodaliteit	0	0	0	170.106	0	-170.106	93.716	0	-93.716	-76.390	0	76.390
Duurzame verbreding A1	0	0	0	13.560	0	-13.560	41.350	0	-41.350	27.790	0	-27.790
E-mobility	0	0	0	113.000	0	-113.000	187.853	0	-187.853	74.853	0	-74.853
Logistiek	0	0	0	69.793	0	-69.793	140.181	0	-140.181	70.388	0	-70.388
Subsidie SSM algemeen-communicatie	0	0	0	57.570	0	-57.570	95.458	0	-95.458	37.888	0	-37.888
Subsidie SSM algemeen-subsidiadviseur	0	0	0	57.570	0	-57.570	21.580	0	-21.580	-35.990	0	35.990
Subsidie SSM algemeen-financieel adviseur	0	0	0	57.570	0	-57.570	37.800	0	-37.800	-19.770	0	19.770
Subsidie SSM algemeen-baten	0	0	0	0	1.083.260	1.083.260	0	1.212.961	1.212.961	0	129.701	129.701
VO ontwerp snelle fietsroutes	0	0	0	0	0	0	1.049	10.238	9.189	1.049	10.238	9.189
Deventer-Apeldoorn	0	0	0	0	0	0	9.189	0	-9.189	9.189	0	-9.189
<b>Totaal BBV en S&amp;SM</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>1.083.260</b>	<b>1.083.260</b>	<b>0</b>	<b>1.283.969</b>	<b>1.223.199</b>	<b>-60.770</b>	<b>200.709</b>	<b>139.939</b>	<b>-60.770</b>
UitVovk Slimme en schone mobiliteit	0	0	0	0	0	0	80.721	8.655	-72.066	80.721	8.655	-72.066
UitVovk Toekomstbestendige binnensteden en dorpskernen	0	0	0	0	0	0	185.913	185.912	-1	185.913	185.912	-1
<b>Totaal Uitvoeringsovereenkomsten</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>266.633</b>	<b>194.567</b>	<b>-72.067</b>	<b>266.633</b>	<b>194.567</b>	<b>-72.067</b>
<b>Totaal</b>	<b>1.130.411</b>	<b>1.130.411</b>	<b>0</b>	<b>2.264.026</b>	<b>2.264.026</b>	<b>0</b>	<b>2.641.739</b>	<b>2.633.874</b>	<b>-7.865</b>	<b>377.713</b>	<b>369.848</b>	<b>-7.865</b>
<b>Geraamd/gerealiseerd totaal saldo baten en lasten</b>									-7.865	nadeel		-7.865
- storting Overlopend projectbudget (OP)							0		0	0	0	0
- onttrekking Overlopend projectbudget					72.067	72.067		101.026	101.026	0	28.959	28.959
- onttrekking reserve eenmalige bestedingen										0	0	0
- onttrekking reserve rente										0	0	0
- vrijval reserve OP								1.241	1.241	0	1.241	1.241
<b>Totaal mutaties reserves</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>72.067</b>	<b>72.067</b>	<b>0</b>	<b>102.267</b>	<b>102.267</b>	<b>0</b>	<b>30.200</b>	<b>30.200</b>
<b>Geraamd en gerealiseerd resultaat</b>	<b>1.130.411</b>	<b>1.130.411</b>	<b>0</b>	<b>2.264.026</b>	<b>2.336.093</b>	<b>72.067</b>	<b>2.641.739</b>	<b>2.736.141</b>	<b>94.402</b>	<b>377.713</b>	<b>400.048</b>	<b>22.335</b>

De rekening 2019 sluit met een nadeel € 7.865 voor mutatie reserves. In totaal wordt € 102.267 uit de reserves onttrokken ter dekking van lasten. Het resultaat na mutaties in reserves is een voordeel van € 94.402.

### Resumé saldi rekeningkolom (behoudens afrondingen):

Programma 001 Bestuur en Bureau	€	62.400 V
Programma 002 Agenda Stedendriehoek	€	1.802 V
Programma 004 Slimme en schone Mobiliteit	€	0 V
Programma 005 Uitvoeringsovereenkomsten	€	72.067 N +
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	€	7.865 N
Onttrekking reserve overlopend projectbudget	€	102.267 V +
<b>Saldo na mutatie reserve 2019</b>	<b>€</b>	<b>94.402 V</b>

### Voorstel jaarrekening 2019:

- |   |   |            |
|---|---|------------|
| 1. Reservering frictiekosten Regio Deal en organisatieverandering | € | 54.402 N   |
| 2. Reservering extra budget Mobiliteit 2020                       | € | 40.000 N + |

**Totaal resultaat 2019 te bestemmen** € **94.402 N**

### Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De regio kent geen algemene dekkingsmiddelen in vergelijking tot een gemeente zoals Algemene Uitkering, dividend en belastingopbrengsten. De begrote uitgaven worden gedekt door bijdragen van gemeenten, welke zijn gebaseerd op inwoneraantal. Ook kent de regio geen post onvoorzien. Om te komen tot een saldo, wordt bij de jaarrekening het resultaat per programma in beeld gebracht (programma's waaraan een gemeentelijke bijdrage is gekoppeld), een saldo berekend en resultaat bepaald waarbij de mutaties reserve ook in beeld komen. Bij een gerealiseerd nadeel krijgen de gemeenten een afrekening en verzoek tot bijbetaling, bij een (substantieel) gerealiseerd voordeel kan een voorstel worden gedaan tot reservering en/of tot uitbetaling. Bij subsidies is een andere dekking voorzien en wordt niet met gemeentelijke bijdrage op basis van inwoneraantal gerekend. Bij uitvoeringsovereenkomsten worden naast de reguliere exploitatie specifieke afspraken met gemeenten over bijdragen gemaakt, welke niet gebaseerd zijn op inwoneraantal.

### Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

De regio kent geen structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Buiten een Reserve Overlopend Projectbudget zijn er geen reserves.

Er vindt wel jaarlijks onttrekking en storting plaats in de reserve Overlopend Projectbudget, echter het gaat hier om jaarlijks te bepalen mutaties. Dit wordt per jaar bekeken en als besluit voorgelegd.

### Verschillen en begrotingsrechtmatigheid exploitatie 2019

In het kader van begrotingsrechtmatigheid tracht de regio via financiële rapportages het bestuur zo vroeg mogelijk te informeren over mogelijke overschrijdingen en onderschrijdingen. De kosten van de producten van de regio worden immers gedekt door gemeentelijke bijdragen. In dat kader is het van belang om in deze rapportages het te verwachten saldo van het boekjaar onderbouwd bij benadering af te geven. De regio tracht zo veel mogelijk binnen het budget te blijven, dat is het beleid van de regio.

Voor de uitvoeringsovereenkomsten zijn projectlijsten opgesteld in afstemming met gemeenten en provincie. Volgens deze lijsten worden projecten uitgevoerd. In 2019 is hard gewerkt om zoveel mogelijk projecten van deze lijsten te verwerkelijken. Niet voor alle projecten is dat in 2019 gelukt. Een aantal projecten worden in 2020 uitgevoerd. Alle uitgevoerde activiteiten zijn dus in overeenstemming met de projectlijsten.

Bij twee programma's is sprake van een overschrijding van de uitgaven ten opzichte van de door de Regioraad vastgestelde begroting. Dit betreft een overschrijding bij Programma 4, Slimme en schone mobiliteit, ad € 200.709 en bij Programma 5, Uitvoeringsovereenkomsten, ad € 266.633. Deze overschrijdingen worden volledig gedekt door bijdragen van derden. In een dergelijk geval behoeft de Regioraad geen additionele begrotingswijziging vast te stellen.

### Mutaties reserves

Op hoofdlijnen zijn bestemde overlopende projectbudgetten ingezet en is door middel van een begrotingswijziging het overlopend projectbudget 2016 ingezet voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme & Schone Mobiliteit. Voor een specificatie van de mutaties in de reserves wordt verwezen naar pagina 34.

### Overzicht totale incidentele baten en lasten in 2019

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat een overzicht van incidentele baten en lasten wordt opgenomen in de jaarverantwoording. Incidentele baten en lasten zijn gedefinieerd als posten die een looptijd van minder dan 3 jaar hebben. Alleen programma 1 Bestuur en bureau kent structurele lasten en baten. Gemeentelijke bijdragen voor programma 2 Agenda stedendriehoek zijn ook structureel. De besteding van de gelden is echter wel incidenteel. De Regioraad stelt jaarlijks de agenda vast waaraan uitvoering wordt gegeven. De lasten voor programma 2 zijn dus incidenteel.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de incidentele posten.

Incidentele baten en lasten	Programma	Begroot			Realisatie		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Agenda Stedendriehoek	2	318.643	-	318.643-	291.414	-	291.414-
Subsidie Slim en Schoon	4	1.083.260	1.083.260	-	1.273.731	1.212.961	60.770-
Subsidie Fiets	4	-	-	-	10.238	10.238	-
Uitvoeringsovereenkomsten	5	-	-	-	266.633	194.567	72.067-
Bijdrage uit reserves		-	72.067	72.067	-	102.267	102.267
<b>Totaal</b>		<b>1.401.903</b>	<b>1.155.327</b>	<b>246.576-</b>	<b>1.842.016</b>	<b>1.520.033</b>	<b>321.983-</b>

De hierboven opgenomen programma's worden gedekt uit incidentele baten bestaande uit cofinanciering en subsidies. Bij de verantwoording per programma (vanaf blz. 35) is een nadere toelichting op de posten opgenomen.

## Mutatie reserves 2019:

omschrijving/baten	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Bijdrage reserve OP inzake A1 (212.34)	12.500		
Bijdrage reserve OP inzake Electric experience (WB2017)	14.898		
Bijdrage reserve OP inzake omgevingswet (212.36)	2.924		
Bijdrage reserve OP herijkingsonderzoek (213.36)	15.700		
Bijdrage reserve OP inzake Tafels	1.940		
Bijdrage reserve OP inzake Projectleider Slim en schoon			13.900
Bijdrage reserve OP inzake AT Osborne/Klimaatadaptatie			10.508
Bijdrage reserve OP inzake Jouw Omgevingswet			4.551
Bijdrage reserve OP 2016 inzake UOVK S&SM		72.067	72.067
Vrijval reserve OP inzake tafels	60		
Vrijval reserve Klimaatadaptatie			92
Vrijval reserve Omgevingswet			1.149
<b>Totaal baten</b>	<b>48.022</b>	<b>72.067</b>	<b>102.267</b>
<b>Saldo</b>	<b>48.022</b>	<b>72.067</b>	<b>102.267</b>

## Resultaat 2019:

	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
<b>Gerealiseerd saldo van lasten en baten</b>	<b>-115.278</b>	<b>0</b>	<b>-7.865</b>
Mutaties reserve: storting in Overlopend projectbudget	0		
Mutaties reserve: onttrekkingen Overlopend projectbudget	47.962	72.067	101.026
Mutaties reserve: onttrekkingen rente-egalisatie		0	0
Mutaties reserve: onttrekkingen eenmalige bestedingen			0
Mutaties reserves: vrijval ten gunste van saldo	60		1.241
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>-67.256</b>	<b>72.067</b>	<b>94.402</b>
<b>Resultaatbestemming 2019</b>			
Voorstel reservering frictiekosten Regio Deal en organisatieverandering			54.402
Voorstel reservering extra budget mobiliteit 2020			40.000
<b>Gerealiseerd saldo van lasten en baten</b>			<b>94.402</b>

### 6.1 WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op regio Stedendriehoek van toepassing zijnde regelgeving: artikel 1.2.1. h. WGR.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor regio Stedendriehoek is € 194.000 naar rato van de duur en omvang van het dienstverband.

In 2019 zijn door de regio Stedendriehoek geen salarissen betaald die boven deze norm uitkomen.

De leden van het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de regio Stedendriehoek, allen genoemd op pagina 4 en 5 van deze jaarstukken, vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar werken zonder bezoldiging.

De secretaris van de regio Stedendriehoek moet eveneens worden aangemerkt als topfunctionaris als bedoeld in de WNT. In 2019 is de functie van secretaris overgegaan van mevrouw C.W. Verheggen naar mevrouw I. Lijnema. De huidige secretaris, mevrouw I. Lijnema, is gedetacheerd vanuit de gemeente

Apeldoorn. Mevrouw C.W. Verheggen werd gedetacheerd vanuit de provincie Gelderland. De omvang van de functie bedraagt 32 uur per week. De kosten 2019 bedragen € 91.515 (afgerond) excl. BTW. Op de factuur worden de totale loonkosten aan de regio rekening gebracht.

<b>Gegevens 2019</b>	
<b>bedragen x € 1</b>	<b>C.W. Verheggen</b>
<b>Functiegegevens</b>	Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	[01/01] – [31/07]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,72 (28,8 uur per week)
Dienstbetrekking?	Nee
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	50.994
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>50.994</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	81.480
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
<b>Bezoldiging</b>	50.994
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
<b>Gegevens 2018</b>	
<b>bedragen x € 1</b>	<b>C.W. Verheggen</b>
<b>Functiegegevens</b>	Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2018	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,72 (28,8 uur per week)
Dienstbetrekking?	Nee
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	86.259
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>86.259</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	151.200
<b>Bezoldiging</b>	86.259

<b>Gegevens 2019</b>	
<b>bedragen x € 1</b>	<b>I. Lijnama</b>
<b>Functiegegevens</b>	Secretaris
Kalenderjaar	<b>2019</b>
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	[01/08] – [31/12]
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5
<b>Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum</b>	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 187
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	71.852
<b>Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)</b>	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	40.521
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	N.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
<b>Bezoldiging</b>	<b>40.521</b>
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

## 7. Taakveldenoverzicht

Taakveld	omschrijving post regio	BEGROTING 2019 NA WIJZ		GEREALISEERD 2019	
		lasten	baten	lasten	baten
	Kosten Bestuur		2.552		393
	Bestuurlijke bijeenkomsten		7.351		4.127
	Vergaderkosten		0		88
	Accountantskosten		24.226		12.725
<b>Bestuur</b>					
	Stedendriehoekindex		10.312		9.856
	Driehoeksverhouding		25.780		496
	Website		6.703		2.730
	Promotie		17.882		16.186
	Salarislasten		541.570		581.469
	Overige personeelslasten		4.996		2.788
	Ondersteuning pers.zaken		1.037		0
	Lidmaatschappen/abonnementen etc.		1.142		1.576
	Representatie		3.848		4.023
	Kosten werkplek (automatisering, meubilair, kantoorbenodigdheden, dig archief)		92.354		91.753
	Kosten controller en administratie		71.826		71.230
	Stelpost uitbreiding toetreding gemeente		50.355		0
	Kosten betalingsverkeer		189		284
	Credit rente rekening courant				-1
<b>Ondersteuning organisatie/overhead</b>					
	Agenda: stelpost Algemeen		71.115		71.949
	Bijdragen gemeenten tbv jaarlijkse exploitatie			1.180.766	1.216.109
<b>Overige baten en lasten</b>					
	mutatie reserve			72.067	101.026
	vrijval reserve ten gunste van exploitatie				1.241
	resultaat van de rekening van baten en lasten		72.067		94.402
<b>Bestuur en Ondersteuning</b>					
<b>Verkeer en Vervoer</b>					
	Agenda: stelpost Bereikbaarheid		106.075		115.132
	Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone mobiliteit				80.721
	Bereikbaarheid: Project Slimme en schone mobiliteit: subsidie, geen bijdrage regio		1.083.260	1.083.260	1.273.731
	Bereikbaarheid: Programma FIETS				10.238
<b>Verkeer en Vervoer</b>					
	Agenda: stelpost Innovatie		32.643		30.250
<b>Economie</b>					
	Agenda:stelpost Sociaal Kapitaal		32.643		30.250
<b>Sociaal Domein</b>					
	Agenda: stelpost Leefomgeving		76.167		43.834
	Uitvoeringsovereenkomst Toekomstbestendige Binnensteden en dorpskernen				185.913
<b>Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing</b>					
<b>Totaal</b>			<b>2.336.093</b>	<b>2.336.093</b>	<b>2.736.141</b>



## CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek

### A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

#### Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek te Twello gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in Normenkader 2019 gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- het overzicht van baten en lasten over 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

#### De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenschappelijke regeling op 22 juni 2017 en het normenkader dat is vastgesteld door de gemeenschappelijke regeling op 10 december 2019 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

e [info@stolwijkkelderman.nl](mailto:info@stolwijkkelderman.nl)  
[www.stolwijkkelderman.nl](http://www.stolwijkkelderman.nl)

Lid van:

**stolwijk**  **kennisnetwerk**

Terborgseweg 25b  
7001 GM Doetinchem  
t 0314 36 91 11

Mercurion 3  
6903 PX Zevenaar  
t 0316 34 18 48

Postbus 595  
7000 AN Doetinchem

kvk 09197964  
btw NL0075.20.992.B.01  
iban NL10ABNA0446421928



## Paragraaf ter benadrukking van de impact van COVID-19

Het Coronavirus heeft ook invloed op gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek. Wij wijzen op de toelichting die is opgenomen onder de “gebeurtenissen na balansdatum” in de toelichting op de jaarrekening (pagina 40) waarin het Dagelijks Bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (COVID-19) op de organisatie en op de omgeving waarin de gemeenschappelijke regeling opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan, heeft beschreven. Zij geven aan dat er onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten op de financiële resultaten en financiële positie in de jaarrekening 2019 van gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek in te schatten. Naar verwachting zijn er veel financiële gevolgen voor veel beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Ons oordeel bij de jaarrekening 2019 is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

## Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

## Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 26.417. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het Algemeen Bestuur overeengekomen dat wij aan de Algemeen Bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 26.417 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

## B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

### **C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

#### **Verantwoordelijkheden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur voor de jaarrekening**

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het Dagelijks Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordeningen, zoals opgenomen in normenkader 2019.

In dit kader is het Dagelijks Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Dagelijks Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Dagelijks Bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het Dagelijks Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

#### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Voor een overzicht van onze verantwoordelijkheden inzake de controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de NBA [www.nba.nl](http://www.nba.nl).

Wij communiceren met het Algemeen Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Doetinchem, 24 juni 2020

Stolwijk Kelderman

w.g. R.H. Gosselink-Wolbrink RA